

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Φίλιππος Τεντολούρης • Ελευθερία Καρανικολάου • Ευδοκία Βασιλειάδου
Χρυσοβαλάντη Γιάννακα • Ευάγγελος Ιντζίδης • Γεωργία Τσερκεζίδου

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
η γλώσσα μας

Τετράδιο
εργασιών

2.

Γ' δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας
Γ' Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Τετράδιο Εργασιών

Β' τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Αναστάσιος Ξανθόπουλος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Κωνσταντίνος Καραγιάννης

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Ιωάννης Παρκοσίδης

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Ευριπίδης Βραχνός

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρική Εμπειρογνώμονας

Αικατερίνη Γαλάτη

Πτυχιούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών

**Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης**

Παναγιώτα Μίνη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη Διδακτικών Βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Φίλιππος Τεντολούρης, Ελευθερία Καρανικολάου, Ευδοκία Βασιλειάδου,
Χρυσοβαλάντη Γιάννακα, Ευάγγελος Ιντζίδης, Γεωργία Τσερκεζίδου

Η γλώσσα μας
Γ΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Τετράδιο Εργασιών

Β΄ τεύχος

Η γλώσσα μας | Γ΄ Δημοτικού | Β΄ τεύχος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Φίλιππος Τεντολούρης , Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Επιστημονικός Υπεύθυνος Ελευθερία Καρανικολάου , Εκπαιδευτικός, Συντονίστρια Ευδοκία Βασιλειάδου , Εκπαιδευτικός Χρυσοβαλάντη Γιάννακα , Εκπαιδευτικός Ευάγγελος Ιντζίδης , ΕΔΙΠ Α΄, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Γεωργία Τσερκεζίδου , Εκπαιδευτικός
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	Ευαγγελία Γουτιάνου , Εικονογράφος - Γραφίστρια
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ	Χάρης Δημολιάτης , Γραφίστας Δωροθέα Λούκρη , Γραφίστρια
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	Ευαγγελία Γουτιάνου , Εικονογράφος - Γραφίστρια
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Συγγραφική Ομάδα Στέφανος Γιασιράνης , Εκπαιδευτικός, Δρ Παιδαγωγικής Σταυρούλα Αντωνοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας Βασιλική Καραγεώργου , Εκπαιδευτικός
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Σταυρούλα Αντωνοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤ.	Δημήτρης Σεμιτέκολο , Γραφίστας - Σχεδιαστής Ιστοσελίδων
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ	Ελένη Καραντζόλα , Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου

Περιεχόμενα

4.3 Ποια άλλα παιχνίδια παίζουμε σήμερα;.....	7
4.4 Ώρα για επανάληψη - Πάμε να παίξουμε;	11

5. Πώς φτιάχνουμε ιστορίες;

5.1 Τι βρίσκουμε σε μια ιστορία;.....	16
5.2 Πώς παίζουμε με τις ιστορίες;	21
5.3 Είναι όλες οι ιστορίες αληθινές;	26
5.4 Ώρα για επανάληψη - Πώς λέμε και γράφουμε ιστορίες;	31

6. Γιατί η τέχνη είναι σημαντική στη ζωή μας;

6.1 Ζωγραφίζουμε με χρώματα. Ζωγραφίζουμε και με λέξεις;	36
6.2 Το συνηθισμένο γίνεται ασυνήθιστο;	41
6.3 Μιλάνε οι σκιές;	47
6.4 Ώρα για επανάληψη - Πώς μας μιλά η τέχνη;.....	51

7. Φροντίζω τον τόπο μου;

7.1 Αρρωσταίνει η Γη;	56
7.2 Γιατί δεν πρέπει να φοβόμαστε τις μέλισσες;	61
7.3 ΘαλαSoS;	66
7.4 Ώρα για επανάληψη - Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τον πλανήτη μας;.....	70

Εξασκούμαστε λίγο ακόμα!	74
--------------------------------	----

Τα σύμβολα του τετραδίου

Αναπτύσσουμε τις δεξιότητές μας

Κατανοούμε προφορικά κείμενα		Παράγουμε προφορικό λόγο	
Κατανοούμε γραπτά κείμενα		Γράφουμε κείμενα	

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας και ανακαλύπτουμε κανόνες της γλώσσας

Μαθαίνουμε νέες λέξεις		Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστά	
Ανακαλύπτουμε «μυστικά» της γλώσσας		Θυμόμαστε «μυστικά» της γλώσσας που μάθαμε	

Εργαζόμαστε μαζί στην τάξη

Συζητάμε στην τάξη		Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία	
Χωριζόμαστε σε ομάδες		Δουλεύουμε στον ρυθμό μας	
Παρατηρούμε την εικόνα		Παρακολουθούμε βίντεο	
Σκεφτόμαστε τι μάθαμε			

Θα μας βοηθήσουν και αυτά...

Παρατηρούμε τον βαθμό δυσκολίας των ερωτήσεων	
Διαβάζουμε τις στρατηγικές και σχεδιάζουμε τις κινήσεις μας	

4.3

Ποια άλλα παιχνίδια παίζουμε σήμερα;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ πώς ενώνουμε δύο ρήματα για να φτιάξουμε σύνθετες λέξεις,
- ✓ πώς γράφονται τα επίθετα που τελειώνουν σε -ικος και -ινος,
- ✓ πώς γράφονται στο παρόν και παρελθόν τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώνω.

1. Στο Κείμενο 2 διαβάσαμε: «η κούκλα ανοιγόκλεισε μερικές φορές τα σαν καπάκια βλέφαρά της».

- Γράφουμε από ποιες λέξεις αποτελείται η υπογραμμισμένη λέξη:

..... +

- Ενώνουμε τις δύο λέξεις:

ανεβαίνω + κατεβαίνω =

πηγαίνω + έρχομαι =

ανάβω + σβήνω =

τρέμω + παίζω =

πηγαίνω + φέρνω =

- Τι παρατηρούμε στον τρόπο που γράφεται η νέα λέξη;

.....

2. Χωρίζουμε τις δύο υπογραμμισμένες λέξεις.

Πάνω στο ξάφνιασμά της η Μόμο πισωπάτησε.....

«Αυτό το έχεις ξαναπεί», είπε η Μόμο.

..... = +

..... = +

- Κυκλώνουμε παρόμοιες λέξεις:

Η Μόμο ξαναγύρισε στα ερείπια του θεάτρου, μήπως ξαναβρεί την κούκλα που είχε παρατήσει. Όταν έφτασε εκεί, άκουσε ένα κοριτσάκι που σιγοτραγουδούσε. Κρυφοκοίταξε από μια χαραμάδα και είδε το κοριτσάκι να κρατάει την κούκλα και να παίζει.

4.3 Ποια άλλα παιχνίδια παίζουμε σήμερα;

- 3. Στο Κείμενο 1 διαβάσαμε για το «ηλεκτρονικό» παιχνίδι. Ένα παιχνίδι μπορεί επίσης να είναι «ομαδικό», «εκπαιδευτικό» ή «πνευματικό». Τι παρατηρούμε στον τρόπο που γράφονται τα επίθετα αυτά;

.....

.....

Το σταυρόλεξο
με τα είδη των παιχνιδιών

- Τα επίθετα που τελειώνουν σε -ικός, π.χ. «μηχανικός», «πνευματικός», γράφονται με -ι, εκτός από κάποια άλλα επίθετα, όπως «θηλυκός», «δανεικός».

- 4. Τοποθετούμε στα κενά την κατάλληλη λέξη, για να ολοκληρώσουμε την αφήγηση της Μαρίας.

(αποπνικτικός, εξοχικός, μοναδικός, πλαστικός, δανεικός)

Τα καλοκαίρια μου τα περνούσα στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς μου στην Αίγινα. Το σπίτι ήταν εντυπωσιακό με τεράστια ξύλινα παράθυρα, σιδερένια πόρτα και κόκκινα κεραμίδια στη σκεπή. Ένα πρωί πριν πάμε για μπάνιο, αποφάσισα να εξερευνήσω τη σοφίτα του σπιτιού. Ήταν ένα μέρος πολύ με αρκετή σκόνη! Καθώς έψαχνα σε δύο τεράστια κουτιά, την προσοχή μου τράβηξε μια κούκλα. Είχε έντονα βαμμένα κόκκινα χείλη και μάγουλα, είχε ξανθά μαλλιά και το άσπρο φόρεμά της ήταν από δαντέλα. Αμέσως έτρεξα στη γιαγιά μου, για να της δείξω τι βρήκα στη σοφίτα. Εκείνη γέλασε και μου είπε ότι κρατάω στα χέρια μου μία παραδοσιακή κούκλα, καθώς ήταν πιστό αντίγραφο από κούκλα του 19^{ου} αιώνα. Έπαιζε η γιαγιά μου μ' αυτήν μικρή, αλλά ήταν κούκλα Της την είχε δώσει μια φίλη της, που έφυγε από τη γειτονιά, και η γιαγιά δεν κατάφερε ποτέ να την επιστρέψει.

Ανακαλύπτουμε πώς
γράφονται οι λέξεις

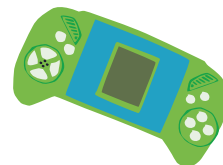

5. Αντιστοιχίζουμε τα ρήματα στο παρόν και το παρελθόν και παρατηρούμε την ορθογραφία τους.

σκαρφαλώνω	•	•	πάγωσα
θυμώνω	•	•	ζύμωσα
ζυμώνω	•	•	ζάρωσα
σκαλώνω	•	•	θύμωσα
ζαρώνω	•	•	στράβωσα
πληρώνω	•	•	σκάλωσα
παγώνω	•	•	σκαρφάλωσα
στραβώνω	•	•	πλήρωσα

Ερευνούμε
τις λέξεις σε -ώνω

6. Ξαναγράφουμε τις υπογραμμισμένες λέξεις, που δείχνουν πώς ήταν τα σκαλιά του θεάτρου και το φουστάνι της κούκλας.

«Η Μόμο βρήκε στα πέτρινα σκαλιά του ερειπωμένου θεάτρου μια κούκλα».

«Φορούσε ένα κόκκινο φουστάνι και δετά παπούτσια με ψηλά τακούνια».

• Τί παρατηρούμε;

Η Μόμο
και η κούκλα της

7. Ακούμε και συμπληρώνουμε την ιστορία.

Μια καιμέρα, στα
σκαλιά του ερειπωμένου θεάτρου, η Μόμο βρήκε μια κούκλα
που κάποια παιδιά την είχαν παρατήσει.
Δεν ήταν κούκλα, φορούσε ένα.....φουστάνι και
δετά παπούτσια με ψηλά τακούνια. Είχε ένα, μεγάλο,
..... καπέλο και μπορούσε να μιλάει.

4.3 Ποια άλλα παιχνίδια παίζουμε σήμερα;

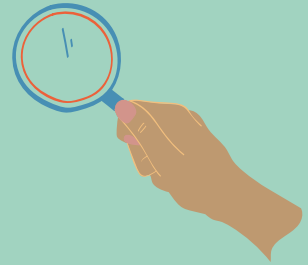
Η Μόμο αισθάνθηκε για την κούκλα και για να μην την αφήσει μόνη της σ' εκείνο το επικίνδυνο σημείο, την πήρε μαζί της.

Με τη βοήθεια του παρακάτω πίνακα, ελέγχουμε τυχόν λάθη μας.

- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ινός** γράφονται με χιώτα **-ι**.

Αλλά:

- σκοτει**νός**, φωτει**νός**, υγιει**νός**, ορει**νός**, ταπει**νός**
- φτη**νός**
- υπεύθ**υνος**, ανεύθ**υνος**

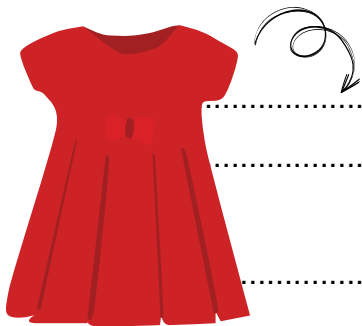

Ερευνούμε πώς
γράφονται οι λέξεις

8. Επιλέγουμε δύο λέξεις, για να περιγράψουμε την κάθε εικόνα.

(φωτει**νός**, κόκκι**νος**, ξύλι**νος**, φτη**νός**, ανθυγιει**νός**, κίτρι**νος**, υγιει**νός**, μάλλι**νο**)

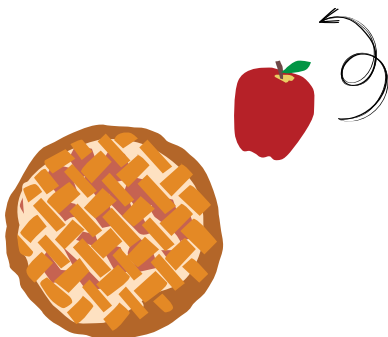
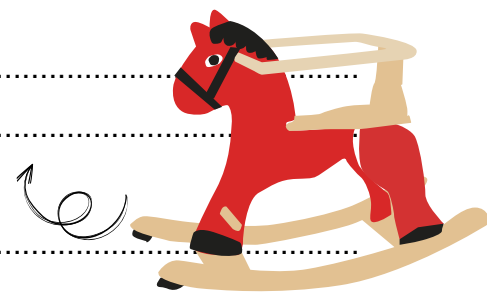

.....

.....

.....

.....

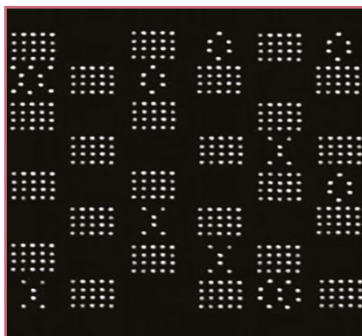
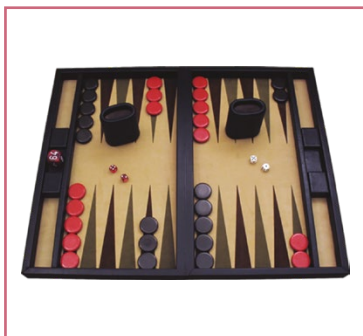

4.4 Πάμε να παίξουμε;

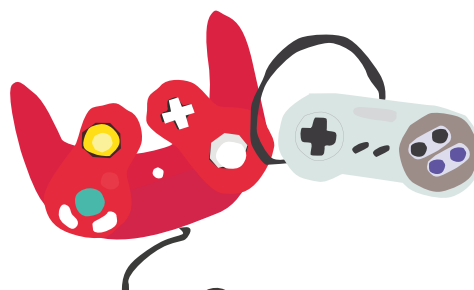
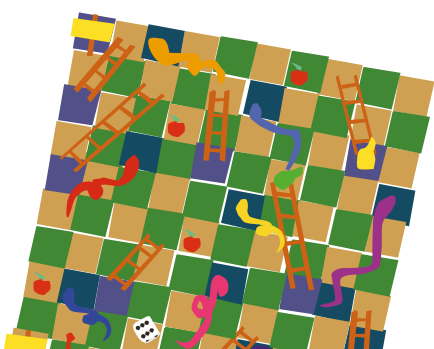
Ώρα για επανάληψη...

1. Γράφουμε την ονομασία του κάθε παιχνιδιού και μετά συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Παραδοσιακά παιχνίδια	Ηλεκτρονικά παιχνίδια	Επιτραπέζια παιχνίδια

4.4 Πάμε να παίξουμε;

2. Βρίσκουμε 8 είδη παιχνιδιών.

Κ	Ι	Ο	Μ	Ω	Γ	Β	Χ	Ο	Α	Μ	Ο	Δ	Σ	Μ	Α	Κ
Σ	Θ	Τ	Τ	Ψ	Ε	Π	Ι	Σ	Τ	Η	Μ	Ο	Ν	Ι	Κ	Ο
Χ	Α	Ε	Θ	Κ	Φ	Β	Σ	Β	Ω	Χ	Σ	Γ	Ε	Α	Υ	Μ
Χ	Π	Υ	Ξ	Ρ	Τ	Ρ	Α	Ο	Λ	Α	Τ	Ο	Μ	Ι	Κ	Ο
Ι	Σ	Α	Υ	Ξ	Ε	Α	Υ	Λ	Α	Ν	Γ	Θ	Ξ	Ξ	Β	Φ
Π	Σ	Η	Λ	Ε	Κ	Τ	Ρ	Ο	Ν	Ι	Κ	Ο	Ψ	Ι	Υ	Ρ
Ε	Κ	Π	Α	Ι	Δ	Ε	Υ	Τ	Ι	Κ	Ο	Ξ	Α	Ω	Ε	Η
Λ	Π	Ν	Ε	Υ	Μ	Α	Τ	Ι	Κ	Ο	Μ	Α	Δ	Ι	Κ	Ο
Α	Α	Ψ	Μ	Ζ	Σ	Π	Γ	Μ	Α	Α	Ξ	Λ	Υ	Ζ	Α	Α
Φ	Ι	Κ	Χ	Λ	Ξ	Η	Θ	Δ	Μ	Ω	Π	Τ	Υ	Ξ	Τ	Ζ
Α	Δ	Ε	Ε	Η	Ζ	Α	Γ	Μ	Ν	Α	Θ	Γ	Ρ	Ο	Ν	Ι
Ο	Ι	Σ	Γ	Α	Σ	Ζ	Ν	Μ	Ρ	Δ	Ρ	Κ	Ζ	Φ	Θ	Μ
Ο	Κ	Γ	Ζ	Υ	Θ	Ι	Α	Δ	Π	Τ	Α	Π	Υ	Ω	Τ	Α
Ε	Ο	Α	Ξ	Χ	Φ	Ι	Θ	Ε	Ε	Ρ	Τ	Α	Ω	Θ	Θ	Ε

Τα είδη των παιχνιδιών:
βρίσκουμε τα επίθετα που
χαρακτηρίζουν το κάθε παιχνίδι.

3. Συμπληρώνουμε τα κενά με απόλυτα και τακτικά αριθμητικά.

Το (1) μου παιχνίδι, που θυμάμαι έντονα, ήταν μία πάνινη κούκλα. Ήταν πολύ όμορφη! Είχε (2) καφέ κουμπιά για μάτια, πορτοκαλί μαλλιά φτιαγμένα από μαλλί πλεξίματος και (1) υπέροχο, πλεκτό, κόκκινο φόρεμα. Το (2) παιχνίδι που αγάπησα πολύ ήταν τα τουβλάκια. Μου είχαν αγοράσει (4) διαφορετικά πακέτα που το καθένα περιείχε (50) τουβλάκια διαφορετικών σχημάτων και χρωμάτων. Έφτιαχνα κάστρα, σπίτια και ό,τι άλλο βάζει ο νους σου! Η (3) όμως και παντοτινή μου αδυναμία ήταν τα λογοτεχνικά βιβλία. Μέχρι τα (12) μου χρόνια είχα δημιουργήσει μια συλλογή από (70) παιδικά βιβλία!

4. Ακούμε την ιστορία με τίτλο *Το παιχνίδι* και συμπληρώνουμετα κενά.

Το παιχνίδι

Δεν θα ξεχάσω ποτέ την πρώτη φορά που μόνη μου το παιχνίδι που μου αγόρασαν οι γονείς μου. Στην αρχή, με τη μαμά μου, γιατί δεν δέχτηκε να αγοράσω δύο επιτραπέζια. Εκείνη όμως δεν το συζητούσε. Τελικά στο ράφι, το χέρι μου και πήρα ένα επιτραπέζιο παιχνίδι. Η μαμά μου με ρώτησε αν είχα αποφασίσει ότι θα αγόραζα το συγκεκριμένο παιχνίδι και εγώ Τότε, μου έδωσε δύο χαρτονομίσματα και εγώ τα κρατώντας τα σφιχτά μέσα στη χούφτα μου. Όταν φτάσαμε στο ταμείο, μόνη μου το παιχνίδι μου. ότι πολύ.

5. Γράφουμε το παρακάτω κείμενο αλλάζοντας τα υπογραμμισμένα ρήματα, ώστε να δηλώνουν το παρελθόν.

Η σβούρα

Ένα ακόμα παιχνίδι που έχει κίνηση και γι' αυτό αρέσει σε όλα τα παιδιά είναι η σβούρα. Την σβούρα οι αρχαίοι Έλληνες την έλεγαν «στρόμβο» ή «στρόβιλο», επειδή στροβιλίζεται (κάνει δηλαδή γύρους), «ρόμβο» (γιατί έχει σχήμα ρόμβου) και «βόμβικα» (γιατί γυρίζοντας κάνει βόμβο ή θόρυβο). Υπάρχουν πολλών ειδών σβούρες. Τα παιδιά παίζουν με σβούρες σ' όλα τα μέρη του κόσμου και σε όλες τις εποχές.

Λήδα Κροντηρά, *Ελάτε να παίξουμε μέσα στο χρόνο*, εκδ. Φυτράκης

.....

.....

.....

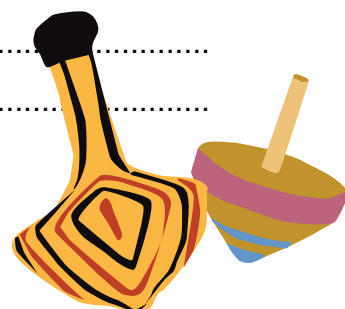
.....

.....

.....

.....

.....

4.4 Πάμε να παίξουμε;

6. Συμπληρώνουμε το γράμμα που λείπει.

Στο δωμάτιό μου έχω ένα πράσινο χαλ_.

Τα απογεύματα παίζω σκάκ_ με τον παππού μου.

Έχασα το καινούριο μου μολύβ_.

Το βράδ_ κοιμάμαι νωρίς, για να είμαι ξεκούραστος την άλλη μέρα.

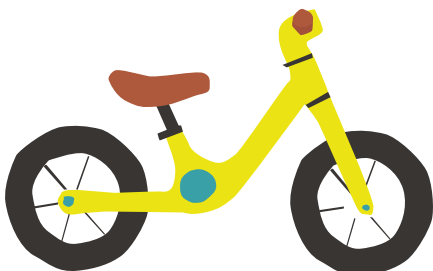
Από τη στεναχώρια της έχυσε ένα δάκρ_.

Αγόρασα ένα καινούριο παιχνιδ_.

7. Τώρα, στο τέλος της ενότητας, μπορώ:

	Πολύ Καλά	Καλά	Δύσκολα
να ταξινομώ τα παιχνίδια σε κατηγορίες,			
να χρησιμοποιώ εκφράσεις με τη λέξη «παιδί»,			
να γράφω τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ι,			
να γράφω σωστά τα επίθετα που τελειώνουν σε -ικός,			
να γράφω σωστά τα επίθετα που τελειώνουν σε -ινος,			
να γράφω σωστά τα ρήματα σε -ώνω στο παρόν και παρελθόν,			
να χρησιμοποιώ ρήματα που δηλώνουν το παρελθόν, με και χωρίς διάρκεια,			
να χρησιμοποιώ και γράφω σωστά τα απόλυτα και τακτικά αριθμητικά.			

Πώς φτιάχνουμε ιστορίες;

5

ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΟΥΜΕ...

**το λεξιλόγιό μας,
διαβάζοντας ιστορίες**

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ...

**ρήματα, για να δείξουμε ότι
κάτι ξεκίνησε στο παρελθόν
και τελειώνει στο παρόν**

5.1

Τι βρίσκουμε σε μια ιστορία;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ να συγκρίνουμε κάποιον ή κάτι που μοιάζει σαν κάτι άλλο,
- ✓ λέξεις που απαντούν στο ερώτημα «πόσο»,
- ✓ πώς συλλαβίζουμε τις λέξεις στον γραπτό λόγο.

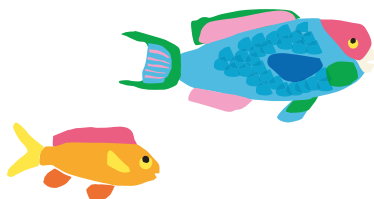
1. Βρίσκουμε και γράφουμε λέξεις που έχουν σχέση με τη λέξη «κινητό».

Γνωρίζουμε κι άλλες σημασίες της λέξης «κινώ»;

2. Στο Κείμενο 1 η ηρωίδα δεν είχε σήμα στο κινητό τηλέφωνο και «πήγαινε πέρα δώθε σαν παραλοϊσμένη» [σαν να είχε χάσει την ψυχραιμία της]. Αντιστοιχίζουμε και συζητάμε πώς καταλαβαίνουμε τη λέξη «σαν».

περπατάει αθόρυβα

τρέχει γρήγορα

κολυμπάει

τραγουδάει

είναι πονηρός

σαν αηδόνι

σαν αλεπού

σαν ψάρι

σαν λαγός

σαν γάτα

Ενώνουμε με αυτό που ταιριάζει

3. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις:

Η γάτα μου είναι λευκή σαν.....

Ο σκύλος μου είναι γλυκός σαν

Το χρυσόψαρό μου είναι μικρό σαν

Όταν συγκρίνω κάποιον ή κάτι **σαν** να είναι κάτι άλλο, τότε χρησιμοποιώ τον τρόπο της **παρομοίωσης**.

4. Στο Κείμενο 1 βρήκαμε τη μορφή του ουσιαστικού «αυλή»: «της αυλής». Υπογραμμίζουμε τις άλλες μορφές του ουσιαστικού αυτού.

Η αυλή της γιαγιάς ήταν γεμάτη λουλούδια.

Ο χώρος της αυλής του σχολείου μου είναι μικρός.

Θα διαμορφώσουμε την αυλή μας κατασκευάζοντας ένα υπόστεγο.

Οι αυλές των σπιτιών στα χωριά είναι συνήθως μεγάλες.

Στο χώρο των αυλών μπορούμε να τοποθετήσουμε μια ψησταριά.

Στολίσαμε τις αυλές μας με καλλωπιστικά φυτά.

5. Συμπληρώνουμε τα κενά με το ουσιαστικό «οθόνη» στη σωστή του μορφή.

Η του κινητού τηλεφώνου ράχισε σε πολλά σημεία.

Στη σημερινή εποχή μπορούμε να μιλάμε για την κυριαρχία της

Αγοράσαμε ένα ειδικό τζάμι, για να προστατέψουμε την του κινητού.

Οι φωτεινές των κινητών τηλεφώνων τραβούν την προσοχή μας.

Το μέγεθος των στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές αυξήθηκε.

Απενεργοποιούμε τις των κινητών, για να μην αδειάζει η μπαταρία.

6. Στο Κείμενο 2 η ηρωίδα μιλάει για την ίδια και αναφέρει: «Ούτε εγώ μπορούσα να αναγνωρίσω τον εαυτό μου!». Στις παρακάτω προτάσεις υπογραμμίζουμε τις φράσεις που δείχνουν ότι μιλάμε για μας τους ίδιους ή άλλους.

Μην κοιτάς μόνο τον εαυτό σου.

Έχει να φροντίσει μόνο τον εαυτό της.

Ήταν πολύ εγωιστές, αφού κοίταζαν μόνο τους εαυτούς τους.

7. Ξαναγράφουμε τις προτάσεις, σαν να μιλάμε για τον εαυτό μας / τους εαυτούς μας.

Δεν αναγνωρίζα εμένα τον ίδιο. = Δεν αναγνωρίζα τον εαυτό μου.

Πάνω από όλα βάζεις εσένα την ίδια. =

Ενδιαφέρεστε μόνο για εσάς τους ίδιους. =

Κοιτάζω τον καθρέφτη και βλέπω εμένα την ίδια. =

Θα πρέπει να φροντίζουμε εμάς τους ίδιους. =

5.1 Τι βρίσκουμε σε μια ιστορία;

8. Στο Κείμενο 2 η ηρωίδα έγραψε ότι θύμωσε που δεν είχε σήμα και «κάθισε στο πεζούλι της αυλής για να ηρεμήσει λίγο».

- Σε ποια ερώτηση απαντάει η λέξη «λίγο»;
Πού; Πότε; Πόσο; Πώς;
- Ποια λέξη μας δείχνει το αντίθετο;
Αρκετά Κάμποσο Πολύ
- Αν έλειπε η λέξη αυτή, τι θα ξέραμε και τι όχι;
- Τι είναι αυτή η λέξη;
Ουσιαστικό Επίρρημα Ρήμα

Ποιες λέξεις
μας δείχνουν το πόσο;

Οι λέξεις που απαντούν στο ερώτημα «πόσο» για ένα ρήμα, ονομάζονται **ποσοτικά επιρρήματα**.

9. Υπογραμμίζουμε τα ποσοτικά επιρρήματα.

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,
χτες το βράδυ δεν μπόρεσα να κοιμηθώ καθόλου. Μου λείπει λιγάκι η μητέρα μου.
Μπορεί να μαλώνουμε αρκετά, όταν είμαστε στο σπίτι, αλλά αισθάνομαι ασφάλεια,
όταν βρίσκομαι κοντά της. Περισσότερο μου λείπει η αγκαλιά της και οι συζητήσεις
που κάνουμε. Λες να της λείπω κι εγώ κάμποσο;

10. Συμπληρώνουμε τα κενά με τα ποσοτικά επιρρήματα της προηγούμενης δραστηριότητας.

Την προηγούμενη χρονιά πήγαμε διακοπές σε ένα μεγάλο νησί. Ταξιδέψαμε
με το καράβι και, όταν αντίκρισα τα σπίτια του νησιού, εντυπωσιάστηκα Τα
παραδοσιακά φαγητά που δοκίμασα όμως, με εντυπωσίασαν Οι παραλίες
ήταν κρύες, αλλά αυτό δεν με εμπόδισε να κολυμπάω Το
μόνο πρόβλημα ήταν η ζέστη, που πολλές φορές δεν με άφηνε να κοιμηθώ,
ιδίως τα μεσημέρια.

- 11. Συζητάμε πώς συλλαβίζουμε τις λέξεις κάθε ζευγαριού. Τι παρατηρούμε;**

Α΄ ζευγάρι	ειδοποιώ	ποιο
Β΄ ζευγάρι	διαπιστώνω	διαβάζω
Γ΄ ζευγάρι	αύριο	χωριό

- Χωρίζουμε τις λέξεις σε συλλαβές.

ειδοποιώ =

ποιο =

διαπιστώνω =

διαβάζω =

αύριο =

χωριό =

- 12. Το κορίτσι της ιστορίας γράφει ένα μήνυμα σε μια φίλη της. Χωρίζουμε με ενωτικό (-) τις λέξεις που είναι στις παρενθέσεις και δε χωράνε ολόκληρες.**

Ελένη, γεια. Είμαι στο χωριό μου στα Άγραφα, στο οποίο ήρθα το
 (Σάββατο). Είχε πολύ κρύο, με πολλές βροχές και
 (αστραπές). Στην αρχή το κινητό δεν είχε σήμα, αλλά
 (ήρθε) μετά, αφού βοήθησα τη γιαγιά στο μαγείρεμα. Οι
 (άνθρωποι) του χωριού μου δεν είναι μόνο καλοί, αλλά και
 (ευγενικοί). Τώρα που το σκέφτομαι ξανά, δεν είναι και τόσο
 (άσχημα) στο χωριό!

- Με τη βοήθεια του πίνακα διορθώνουμε τυχόν λάθη μας.

Κανόνες συλλαβισμού

- Δύο ίδια σύμφωνα (π.χ. «άμμος») χωρίζονται: άμ-μος.
- Αν σε συνεχόμενα φωνήεντα κάποιο τονίζεται (π.χ. «αέρας»), τότε χωρίζονται: α-έ-ρας.
- Ένα σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήεντα (π.χ. «αγάπη»), συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν: α-γά-πη.
- Δύο ή τρία σύμφωνα δε χωρίζονται (π.χ. «πατρίδα» = πα-τρί-δα, «οίστρος» = οί-στρος), αν ξεκινάει απ' αυτά λέξη (π.χ. «τρένο», «στρατός»). Αντίθετα, χωρίζονται (π.χ. «γιορτή» = γιορ-τή, εχθρός = εχ-θρός), αν δεν ξεκινάει.
- Τα φωνήεντα που είναι συνδυασμοί (π.χ. παι-δί, γάι-δα-ρος, μαύ-ρο), δεν χωρίζονται.

5.1 Τι βρίσκουμε σε μια ιστορία;

13. Χωρίζουμε τις παρακάτω λέξεις σε συλλαβές.

αυλή =

δίχρονη =

πολλές =

ξενύχτια =

διώροφο =

αρχή =

ιστορίες =

καινούριο =

διασκεδαστικές =

παράξενο =

Συλ-λα-βί-ζου-με
τις λέξεις

14. Η ηρωίδα του Κειμένου 2 έμενε σε ένα «διώροφο» σπίτι σε μία «δύσβατη» περιοχή. Με τη βοήθεια κάποιου λεξικού ανακαλύπτουμε από ποιες λέξεις φτιάχνονται και γιατί γράφονται διαφορετικά στην αρχή.

διώροφο = +

δύσβατα = +

• Βρίσκουμε τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων.

Η χρονιά στην οποία ο Φεβρουάριος έχει 29 μέρες λέγεται;

..... = +

Αυτός που δεν είναι ευτυχισμένος λέγεται;

..... = +

15. Συμπληρώνουμε τα κενά με *ι* ή *ύ*.

Στο δ...ώροφο σπίτι της γιαγιάς, δ...στυχώς το κινητό μου δεν είχε σήμα. Για καλή μου τύχη, ήρθαν για επίσκεψη η θεία μου με τη δ...χρονη κόρη της, οπότε δε δ...σκολεύτηκα να περάσω το απόγευμά μου, καθώς παίζαμε με το πατίνι της. Την άλλη μέρα, τα δ...σάρεστα νέα ήταν ότι συνέχιζε να μην υπάρχει σήμα! Για ένα δ...ωρο βοήθησα τη γιαγιά μου, να φτιάξει το φαγητό. Παρά τις δ...σκολίες που είχα στην επικοινωνία με τους φίλους μου, χάρηκα που έκανα παρέα με τους συγγενείς μου.

Δύσκολο ή δίσκολο;

5.2 Πώς παίζουμε με τις ιστορίες;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ τη σημασία λέξεων που αρχίζουν με προ-,
- ✓ πώς δείχνουμε ότι κάτι τελείωσε στο παρελθόν, πριν από κάτι άλλο,
- ✓ λέξεις που απαντούν στο ερώτημα «πώς».

- 1.** Βρίσκουμε από ποιες λέξεις φτιάχνεται η λέξη «πρόλαβε» και συζητάμε τη σημασία της.

Ένας ξενύχτης είπε ότι μια νύχτα **πρόλαβε** να δει τον ταχυδρομικό του σάκο.

..... +

- 2.** Βρίσκουμε τι δηλώνουν οι λέξεις που αρχίζουν με «προ» και αντιστοιχίζουμε.

• προτιμώ να πηγαίνω διακοπές στη θάλασσα αντί στο βουνό	• δείχνει ότι κάποιος αξίωμα έχει αποκτηθεί πιο πριν
• η κυρία Νίκη είναι πρόεδρος του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων	• δείχνει χρόνο πριν την προηγούμενη χρονιά
• είχα πάει στην Αθήνα πρόπερσι	• δείχνει ότι δεσμεύομαι από πριν να κάνω κάτι
• το βίντεο που τραβήξαμε θα στο προωθήσω	• δείχνει ότι κάτι τελείωσε πριν κάτι άλλο που ακολουθεί
• ο Νίκος προκρίθηκε στην επόμενη φάση των αγώνων τένις	• δείχνει ότι έχω επιλέξει κάτι από πριν ως καλύτερο

- 3.** Μαντεύουμε και συμπληρώνουμε τα κενά με λέξεις που ξεκινάνε με προ-.

Ήμουν τεσσάρων ετών όταν πήγα στο νηπιαγωγείο, δηλαδή ήμουν.....

«Σπίτι χωρίς Γιάννη, δεν κάνει».

Σήμερα έχω πολύ φορτωμένο στο σχολείο.

Η του καιρού αναφέρει δυνατές βροχές για σήμερα.

Η μητέρα της γιαγιάς μου είναι η μου.

Η της νέας ταινίας κινουμένων σχεδίων είναι σήμερα στις 18:00.

5.2 Πώς παίζουμε με τις ιστορίες;

4. Τα δύο κουτάκια αναφέρουν πράξεις στο παρελθόν. Ποια έγινε πρώτη και ποια δεύτερη; Τα αντιστοιχίζουμε με το σωστό σημείο της γραμμής του χρόνου.

Όταν κάποιος πρόλαβε και τον είδε.

Ο Ονειροταχυδρόμος είχε ήδη μοιράσει τα όνειρα.

5. Συνδυάζουμε ρήματα στο παρελθόν.

είχα προπονηθεί πολύ στο μπάσκετ	•	•	βρέθηκε σήμερα
είχες λύσει πολλές ασκήσεις	•	•	όταν άρχισαν οι αγώνες
είχαμε πάει στους Δελφούς	•	•	πριν πάμε στην Ακρόπολη
το σκυλάκι που είχε χαθεί	•	•	πριν το διαγώνισμα

6. Ακολουθούμε το παράδειγμα και συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Ρήμα στο παρόν	Ρήμα στο παρελθόν χωρίς διάρκεια	Ρήμα στο παρελθόν πριν γίνει κάτι άλλο
τρέχω	έτρεξα	είχα τρέξει
	έκοψες	
φυτεύει		
	χαθήκαμε	

Τοποθετούμε τις λέξεις στη σωστή στήλη

7. Βρίσκουμε πράξεις του παρελθόντος και τις τοποθετούμε στη σωστή στήλη.

Ποτέ κανένας δεν είχε δει τον ταχυδρόμο των ονείρων. Όσο κι αν προσπαθούσαν, όσα βράδια και αν ξενυχτούσαν, δεν είχαν καταφέρει κάτι. Ένας νυκτοφύλακας μια φορά είχε πει ότι αντιλήφθηκε τη σκιά του ταχυδρόμου και ένας ξενύχτης που τριγύρναγε στους δρόμους, είπε ότι μια νύχτα ίσως είδε τον ταχυδρομικό του σάκο. Μα όλοι παραδέχονταν ότι ποτέ κανείς δεν είχε συναντήσει πρόσωπο με πρόσωπο αυτόν τον ταχυδρόμο.

Κώστας Μάγος, Ο Ονειροταχυδρόμος, εκδ. Πατάκη (διασκευή)

Κάτι που γινόταν στο παρελθόν με διάρκεια.	Κάτι που έγινε στο παρελθόν χωρίς διάρκεια (κάποια στιγμή).	Κάτι που έγινε στο παρελθόν πριν από κάτι άλλο.

8. Διαβάζουμε τα παρακάτω απόσπασμα από το Κείμενο 1 και απαντάμε.

«Αν τον έβλεπε κανείς τυχαία, δεν θα καταλάβαινε εύκολα τη διαφορά από τους γνωστούς ταχυδρόμους».

- Σε ποια ερώτηση απαντούν οι λέξεις «τυχαία» και «εύκολα»;

Πού; Πότε; Πόσο; Πώς;

- Ποια λέξη μας δείχνει το αντίθετο του «δύσκολα»;
- Αν έλειπε η λέξη «εύκολα», τι θα ξέραμε και τι όχι;
- Τι είναι οι λέξεις «τυχαία» και «εύκολα»;

Ουσιαστικά Ρήματα Επιρρήματα

Οι λέξεις που απαντούν στο ερώτημα «πώς» για ένα ρήμα, ονομάζονται **τροπικά επιρρήματα**.

Γράφουμε ψηφιακά πώς θα ήταν η ζωή του Ονειροταχυδρόμου, έχοντας χάσει ξαφνικά τη δουλειά του

Ποιες λέξεις μας δείχνουν το πώς;

9. Υπογραμμίζουμε τα τροπικά επιρρήματα.

Μπορεί ο ονειροταχυδρόμος να περπατούσε διαρκώς όλη τη νύχτα, αλλά πραγματικά του άρεσε αυτό που έκανε, γιατί έδινε μόνο χαρά στους ανθρώπους. Για να μην τους ξυπνήσει όμως, έπρεπε να περπατάει γρήγορα, αλλά αθόρυβα. Στο παλάτι του βασιλιά, αντίθετα, έπρεπε να μπαίνει αλλιώς. Να περπατάει αργά και προσεκτικά, μην ξυπνήσει τους φρουρούς.

5.2 Πώς παίζουμε με τις ιστορίες;

10. Φτιάχνουμε τροπικά επιρρήματα που τελειώνουν σε -α και -ως.

Σε -α		Σε -ως	
	ήρεμος		διαρκής
	γρήγορος		συνεχής
	επικίνδυνος		εμφανής
	αργός		ακριβής
	υγιεινός		ευτυχής

«Η ζωή του ραφτάκου»

11. Ακούμε την ιστορία με τίτλο *Η ζωή του ραφτάκου* και συμπληρώνουμε τα κενά.

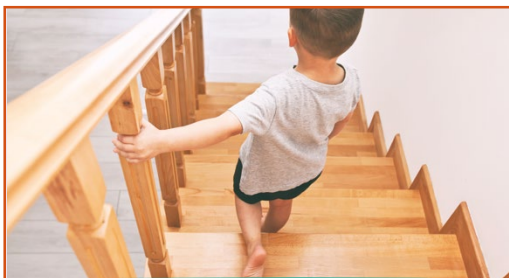
Κάθε πρωί, ο ραφτάκος πηγαίνει στο μαγαζί του καιτη λάμπα, για να βλέπει καλύτερα. Ύστερα, ξεκινάει και τα ρούχα που θα παραλάβουν οι πελάτες εκείνη την εβδομάδα. Δεν να δουλεύει με λεπτομέρεια, μέχρι να τελειώσει το κάθε ρούχο με το οποίο καταπιάνεται. Το απόγευμα, αργά γυρίζει στο σπίτι του, τον κήπο του και κάτω από το χώμα διάφορους σπόρους. Μετά ποτίζει τον κήπο του και φροντίζει τα λουλούδια, που τόσο αγαπά. Το βράδυ αργά, αφού ολοκληρώσει το δείπνο του, στο κρεβάτι του.

- Με τη βοήθεια του ανάποδου πίνακα ελέγχουμε, αν κάναμε λάθη.

«μηνα» Σημορ 'μηνα- απη ιαλοφρδλ Σηηο
Σιζξζξ Σζιοπηκ 'δ απη ιαλοφρδλ 'μηνα- ζο ληοληιζχζι ηοη Σιζξζξ Σζρζιζοοιζδπ ιο

12. Συμπληρώνουμε τα κενά και διορθώνουμε τυχόν λάθη με τη βοήθεια κάποιου λεξικού.

..... τα σκαλιά αργά.

..... τα σκαλιά γρήγορα.

Πριν φάω,
τα χέρια μου.

Εγώ
συχνά.

Κάθε πρωί,
στο σχολείο μου.

Όταν παίζω,
τα κορδόνια μου.

Τοποθετούμε τις λέξεις
στην κατάλληλη στήλη

13. Γράφουμε έναν διάλογο ανάμεσα στον ραφτάκο και σε μια πελάτισσά του.

5.3

Είναι όλες οι ιστορίες αληθινές;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ τη σημασία της λέξης «μύθος» και άλλων συγγενικών λέξεων,
- ✓ πώς δείχνουμε ότι κάτι ξεκίνησε στο παρελθόν και τελειώνει στο παρόν,
- ✓ πώς χρησιμοποιούμε θηλυκά ουσιαστικά σε -ος (π.χ. η είσοδος).

- 1. Η αρπαγή της Περσεφόνης είναι ένας «μύθος». Αναζητούμε σε κάποιο λεξικό τη σημασία της λέξης και τη γράφουμε.**

.....

.....

Γράφουμε μία λέξη με αντίθετη σημασία:

- 2. Χωριζόμαστε σε ομάδες και βρίσκουμε συγγενικές λέξεις.**

Μύθος

.....

.....

.....

- 3. Παρακάτω παρουσιάζονται δύο χαρακτηριστικά της Περσεφόνης. Συζητάμε τι είναι πραγματικό και τι μεταφέρεται στον κόσμο της φαντασίας, σαν να είναι πραγματικό.**

● Η Περσεφόνη μεγαλώνει. / Η ομορφιά της Περσεφόνης μεγαλώνει.

Σημειώνουμε με **Π** αν κάτι είναι πραγματικό και **Μ** αν κάτι μεταφέρεται ως τέτοιο στον κόσμο της φαντασίας.

- Η Ζωή διαβάζει πολλά βιβλία. ☐
- Η Νίκη είναι βιβλιοφάγος. ☐
- Ο Κώστας πετάει από την χαρά του. ☐
- Ο αετός πετάει πολύ ψηλά. ☐
- Βρήκε το κουμπί του και τον κάνει ό,τι θέλει. ☐
- Θα ράψεις το κουμπί στο παλτό μου; ☐

Όταν μεταφέρω κάτι στον κόσμο της φαντασίας σαν να είναι πραγματικό (π.χ. «χρυσή καρδιά»), τότε χρησιμοποιώ τον τρόπο της **μεταφοράς**.

4. Η Περσεφόνη «κατά την είσοδό της στον Άδη δεν βοηθήθηκε από κανέναν». Υπογραμμίζουμε τις μορφές του ουσιαστικού «είσοδος».

Η είσοδος στον Κάτω Κόσμο φάνηκε τρομακτική στην Περσεφόνη.
 Στα σκαλιά της εισόδου η Περσεφόνη είδε πεταμένα διάφορα αντικείμενα.
 Ο Άδης τη μετέφερε με βάρκα ως την είσοδο του Κάτω Κόσμου.
 Οι εισοδοί στα διαμερίσματα του Κάτω Κόσμου ήταν διαφορετικές.
 Υπήρχαν αγάλματα του Άδη στις άκρες των εισόδων.
 Σ' όλες τις εισόδους του Κάτω Κόσμου υπήρχαν πολλοί φύλακες.

5. Διαγράφουμε τις μορφές του ουσιαστικού «έξοδος» και φτιάχνουμε προτάσεις.

- η έξοδη / η έξοδος
- της εξόδου / ~~της έξοδης~~ Η πόρτα της εξόδου είναι στο βάθος δεξιά.
- την έξοδη / την εξόδο
- οι έξοδες / οι έξοδοι
- των εξόδων / των εξόδεων
- τις εξόδες / τις εξόδους

6. Χρωματίζουμε τα ρήματα στις δύο εκδοχές του διαλόγου.

1η εκδοχή

Πλούτωνα, η μητέρα μου
έχει θυμώσει και δεν
ανθίζει τη γη.

Περσεφόνη, το έχω δει
αλλά δε βρίσκω μια λύση.

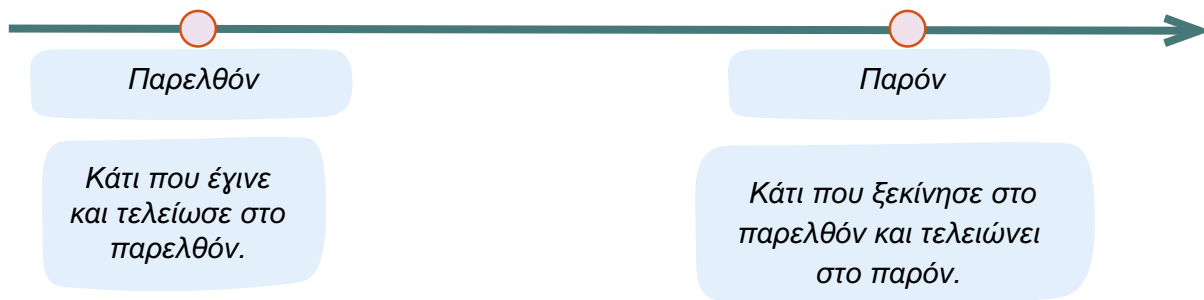
Πλούτωνα, η μητέρα μου
θύμωσε και δεν άνθισε
τη γη.

2η εκδοχή

Περσεφόνη, το είδα και
βρήκα μια λύση.

5.3 Είναι όλες οι ιστορίες αληθινές;

- Τοποθετούμε τον αριθμό της κάθε εκδοχής στο σωστό σημείο της γραμμής του χρόνου.

7. Κάνουμε μετατροπές χρόνου ακολουθώντας το παράδειγμα.

Έσβησα το φως, κλείδωσα την πόρτα και κάλεσα το ασανσέρ.

-Κατεβαίνω αμέσως! Έχω σβήσει το φως, έχω κλειδώσει την πόρτα και έχω καλέσει το ασανσέρ.

- Μαγείρεψα μακαρόνια, ετοίμασα τις σαλάτες και έστρωσα το τραπέζι.

-Έρχεσαι, γιατί ;

- Λούστηκα, κουρεύτηκα και χτενίστηκα.

- Ναι έχω τελειώσει.

- Έλυσα τις ασκήσεις στα μαθηματικά και έγραψα τις γραμματικές ασκήσεις.

- Είμαι έτοιμη.

8. Συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Ρήμα στο παρόν	Ρήμα στο παρελθόν χωρίς διάρκεια	Ρήμα που αρχίζει στο παρελθόν και τελειώνει στο παρόν
	άνοιξα	
κόβεις		
		έχει ψήσει
χτενιζόμαστε		
	ήρθατε	
		έχουν τρέξει

9. Λύνουμε τον χρίφο! Πώς γίνεται να ακούμε μία λέξη, αλλά να είναι δύο; Γράφουμε τι ακούμε και προσπαθούμε να βρούμε τις δύο λέξεις.

Γράφω τι ακούω.	Βρίσκω τις δύο λέξεις.
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Ξεχωρίζουμε τις λέξεις

10. Συμπληρώνουμε τις λέξεις και παρατηρούμε τι κοινό έχουν.

Το φρούτο που δεν είναι άγουρο είναι: ώρ_____

Όταν δεν είμαι άτακτος, είμαι: φρόν_____ς

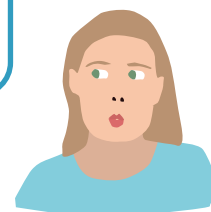
Κάτι που δεν είναι άνοστο είναι: νόστ_____

Το μουσείο λειτουργεί, άρα είναι: επισκέψ_____

Στο σπίτι μπορούμε να μείνουμε, άρα είναι: κατοικήσ_____

- Κάποιες λέξεις όμως γράφονται διαφορετικά. Συμπληρώνουμε τα κενά και διορθώνουμε τυχόν λάθη με τη βοήθεια του λεξικού μας.

πρόθ____μος, επίσ____μος, διάσ____μος, περίφ____μος, έτ____μος

5.3 Είναι όλες οι ιστορίες αληθινές;

11. Βρίσκουμε τις λέξεις και παρατηρούμε τι κοινό έχουν.

Φτιάχνω μαγικά φίλτρα.
Είμαι

Ο σύζυγός μου είναι
βασιλιάς. Είμαι

Κατάγομαι από τον Βόλο.
Είμαι.....

Πουλάω είδη μαναβικής.
Είμαι

Φτιάχνω και πουλάω
γλυκά. Είμαι

Κατάγομαι από τη Ρόδο.
Είμαι.....

12. Συμπληρώνουμε τον διάλογο: η θεά Δήμητρα ζητάει μια συμβουλή από τον θεό Ήλιο, πώς να πάρει πίσω την Περσεφόνη.

5.4 Πώς λέμε και γράφουμε ιστορίες;

Ώρα για επανάληψη...

1. Επιλέγουμε τέσσερις λέξεις και φτιάχνουμε προτάσεις: **κινώ, κίνηση, κινήτος, κινητικός, κινητήρας, κινητοποίηση.**

.....

.....

.....

.....

2. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις της οικογένειας «μύθος» με τις σημασίες τους.

κείμενο με πολλές σελίδες, που παρουσιάζει μια φανταστική ιστορία

μυθοπλασία

δεν είναι πραγματικός, αλλά φανταστικός σε μύθο

μυθομανής

η επινόηση φανταστικών ιστοριών

μυθικός

άτομο που λέει συνεχώς ψέματα και φτιάχνει ψεύτικες ιστορίες

μυθολογία

οι μύθοι σε έναν πολιτισμό, όπως τον ελληνικό

μυθιστόρημα

3. Συμπληρώνουμε τα κενά με την κατάλληλη λέξη: **πρόγραμμα, προβολή, πρόγνωση, πρόπερσι, προτιμώ.**

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τι έγινετην Πρωτομαχιά. Ξεκινήσαμε να πάμε στην εξοχή με την οικογένειά μου αλλά, ενώ η του καιρού ανέφερε ότι θα έχει λιακάδα, άρχισε να βρέχει τόσο δυνατά, που αναγκαστήκαμε να αλλάξουμε το μας. «Τι; Κινηματογράφο, ή επιστροφή στο σπίτι;», ρώτησε ο πατέρας μας. Τελικά, διαλέξαμε τον κινηματογράφο που είχε τηνμιας νέας παιδικής ταινίας.

5.4 Πώς λέμε και γράφουμε ιστορίες;

- 4. Σχηματίζουμε τα ρήματα, για να δείξουμε ότι κάτι ξεκίνησε στο παρελθόν και τελειώνει στο παρόν.**

Πάνε μήνες που δεν (βλέπω) την κόρη μου, την Περσεφόνη. Εδώ και μια εβδομάδα δεν (κλείνω) τα μάτια μου από την αγωνία μου. Έψαξα παντού, αλλά δεν την (συναντώ). Κάθε πρωί κοιτάζω τον θεό Ήλιο και τον παρακαλώ να με βοηθήσει, γιατί (κουράζομαι) να ψάχνω μόνη μου.

- 5. Γράφουμε τις προτάσεις από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό ή το αντίστροφο.**

Η είσοδος στο γκαράζ της πολυκατοικίας είναι στενή.

.....

Η πόρτα της εξόδου στο σουπερ μάρκετ είναι αυτόματη.

.....

Οι οδοί είναι γραμμένες στις πινακίδες.

.....

Οι ονομασίες των ηπείρων πάντα με μπερδεύουν.

.....

Υπάρχουν δύο λεωφόροι στην πόλη μας.

.....

- 6. Συμπληρώνουμε τα κενά μιλώντας για τους εαυτούς των προσώπων.**

Η Αράχνη τιμωρήθηκε από τη θεά Αθηνά, γιατί είχε μεγάλη ιδέα για

Οι θεοί του Ολύμπου φρόντιζαν τους, πίνοντας νέκταρ και τρώγοντας αμβροσία.

Ο Προμηθέας δίνοντας τη φωτιά στους ανθρώπους, έκανε κακό στον, γιατί προκάλεσε την οργή του Δία.

Μην παραμελείς άλλο, είπε ο Ήλιος στη θεά Δήμητρα, καθώς εκείνη έκλαιγε ψάχνοντας την κόρη της.

Συμπληρώνουμε
τα κενά

7. Υπογραμμίζουμε τα ποσοτικά και τροπικά επιρρήματα.

Η μυθολογία μου αρέσει αρκετά. Μια μέρα, ο παππούς μου μου αγόρασε ένα βιβλίο με μύθους και από τότε άρχισα να διαβάζω διαρκώς και ασταμάτητα όλα τα βιβλία, που έπεφταν στα χέρια μου με θέμα τη μυθολογία. Έτσι, έμαθα κάμποσο για τα κατορθώματα των θεών του Ολύμπου, που συμπεριφέρονταν αλλιώς από τους ανθρώπους. Καθόλου δεν μ' ενοχλούσε που οι φίλοι μου δεν ήξεραν αυτές τις ιστορίες. Μου άρεσε να αφηγούμαι περισσότερο στα άλλα παιδιά άγνωστους μύθους, όπως της αρπαχής της Περσεφόνης, και όχι μόνο την Ιλιάδα και την Οδύσσεια.

8. Χωρίζουμε τις λέξεις σε συλλαβές.

αράχνη:		υφαντική:	
σχέδια:		νύμφες:	
νέα:		μαλλιά:	
θεσπέσια:		ιστός:	

9. Συμπληρώνουμε τις λέξεις και ελέγχουμε, αν τις γράψαμε σωστά.

Η Αράχνη ήταν μια νέα κοπέλα, που σ' ένα τεράστιο σπιτικό και είχε ταλέντο να στον αργαλειό της υπέροχα υφαντά. Όταν τα τελείωνε τα, τα και τα φυλούσε σ' ένα μπαούλο. Κάθε μέρα τη σκάλα, στο δωμάτιο που τα φύλαγε, άνοιγε το μπαούλο και τα θαύμαζε. Μετά τη σκάλα, στο δωμάτιο που είχε τον αργαλειό και ως το βράδυ.

Η ιστορία της Αράχνης

10. Εντοπίζουμε τα ορθογραφικά λάθη και τα διορθώνουμε.

δίωρο, διστυχία, δύχρονη, δύορο, δισέγγονος, δισκολία, δισάρεστος, δίποντο, δυώροφο

Εφαρμόζουμε
ό,τι μάθαμε

5.4 Πώς λέμε και γράφουμε ιστορίες;

11. Συμπληρώνουμε τα κενά και ελέγχουμε τυχόν λάθη.

Ο Δίας δεν ήταν ο πιο φρόν___μος θεός, αλλά και η γυναίκα του η Ήρα δεν πήγαινε πίσω, καθώς ήταν έτ___μη πάντα να καβγαδίζει με τις άλλες γυναίκες. Η Αφροδίτη ήταν διάσ___μη μεταξύ των ανθρώπων, καθώς ήταν πολύ όμορφη. Ο Ήφαιστος ήταν ο περίφ___μος οπλοουργός του Ολύμπου, καθώς έφτιαχνε πολύ ισχυρά όπλα και ο Άρης ήταν πάντα προθ___μος να εμπλακεί σε μάχες και πολέμους!

12. Τώρα, στο τέλος της ενότητας, μπορώ:

	Πολύ καλά	Καλά	Δύσκολα
να καταλαβαίνω τη σημασία λέξεων που ξεκινούν με προ-,			
να καταλαβαίνω τη σημασία της λέξης «μύθος» και άλλων συγγενικών λέξεων,			
να καταλαβαίνω τι σημαίνουν στην αρχή λέξεων το δυσ- και δισ-,			
να χρησιμοποιώ ρήματα που δηλώνουν ότι κάτι τελείωσε στο παρελθόν, πριν κάτι άλλο,			
να χρησιμοποιώ ρήματα που δηλώνουν ότι κάτι ξεκίνησε στο παρελθόν και τελειώνει στο παρόν,			
να χρησιμοποιώ σωστά τις μορφές των θηλυκών ουσιαστικών που τελειώνουν σε -ος,			
να εκφράζω κάτι που συμβαίνει στον εαυτό μου ή στους εαυτούς άλλων προσώπων,			
να χρησιμοποιώ επιρρήματα που απαντούν στο ερώτημα «πόσο» (ποσοτικά) και «πώς» (τροπικά),			
να γράφω σωστά τα ρήματα που τελειώνουν σε -αίνω,			
να γράφω σωστά τα επίθετα που τελειώνουν σε -ιμος,			
να χωρίζω τις λέξεις σε συλλαβές.			

Γιατί η τέχνη είναι σημαντική στη ζωή μας;

6

ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΟΥΜΕ...

το λεξιλόγιό μας με λέξεις και
φράσεις που σχετίζονται με
την τέχνη

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ...

λέξεις σε -οντας/-ώντας που
δείχνουν τρόπο και απαντούν
στην ερώτηση «πώς»

6.1 Ζωγραφίζουμε με χρώματα. Ζωγραφίζουμε και με λέξεις;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ λέξεις που είναι σχετικές με τη λέξη «φως»,
- ✓ λέξεις σε -οντας/-ώντας που δείχνουν τρόπο και απαντούν στην ερώτηση «πώς».

1. Στο παρακάτω συννεφόλεξο βρίσκουμε πέντε λέξεις που μοιάζουν μεταξύ τους και τις γράφουμε δίπλα.

.....

.....

.....

.....

.....

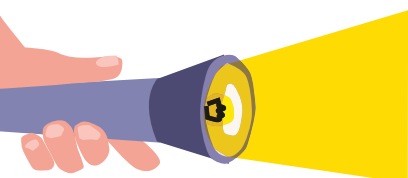
Εάν υπάρχει κάποια λέξη που δεν καταλαβαίνουμε, την αναζητούμε σε έντυπο ή ψηφιακό λεξικό.

2. Τι παρατηρούμε στις λέξεις που γράψαμε;

Όλες οι λέξεις που γράψαμε προέρχονται από τη λέξη

3. Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας και γράφουμε την αντίθετη της λέξης «φως».

φως ≠

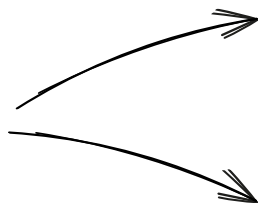
Παίζουμε με το «φως»

4. Στο Κείμενο 1 διαβάσαμε:

Ο Βαν Γκογκ ζωγράφιζε

σχηματίζοντας τον ανθρώπινο
κόπο του αγρότη μέσα από
τις σκιές.

ανακατεύοντας τις νύχτες
μέσα στα άστρα τους.

Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας και κυκλώνουμε:

Οι λέξεις **σχηματίζοντας** και **ανακατεύοντας** σε ποια ερώτηση απαντούν;

Πώς;

Πότε;

Οι λέξεις **σχηματίζοντας** και **ανακατεύοντας** τι δείχνουν;

Τόπο

Χρόνο

Τρόπο

5. Μελετάμε τις προτάσεις του κειμένου.

Κοιτώντας τις απαντήσεις, συμπληρώνουμε τη λέξη που λείπει στην αρχή των ερωτήσεων.

_____ ζωγράφιζε ο Βαν Γκογκ;
_____ **σχηματίζοντας** τον ανθρώπινο κόπο
του αγρότη μέσα από τις σκιές.

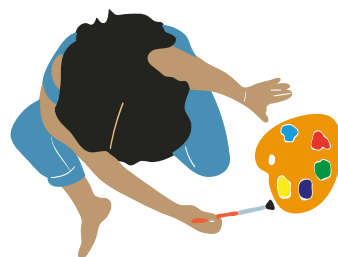
_____ ζωγράφιζε ο Βαν Γκογκ;
_____ **ανακατεύοντας** τις νύχτες
μέσα στα άστρα τους.

- Διαβάζουμε τις κόκκινες λέξεις. Τι παρατηρούμε;

.....

- Σκεφτόμαστε και άλλες λέξεις που τελειώνουν με τον ίδιο τρόπο.

.....

6.1 Ζωγραφίζουμε με χρώματα. Ζωγραφίζουμε και με λέξεις;

6. Κυκλώνουμε τις λέξεις σε -οντας/ώντας που δείχνουν πώς ο μικρός Βίνσεντ έκανε πράγματα στη φύση.

- Ο Βίνσεντ επέλεγε τι θα ζωγραφίσει, ψάχνοντας στη φύση όσα τον εντυπωσίαζαν.
- Εμπνεόταν, περιμένοντας να αισθανθεί από τη φύση γύρω του, όλα όσα οι άλλοι δεν μπορούσαν.
- Ο μικρός Βίνσεντ έβαζε σε κατηγορίες τα διάφορα σκαθάρια, ονοματίζοντάς τα.

Παίζοντας
με τις εικόνες

7. Αναζητούμε στο Κείμενο 1 λέξεις σε -οντας/ώντας και συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Λέξεις σε -οντας/ώντας	Ρήματα από τα οποία προέρχονται
ψάχνοντας	ψάχνω
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Υπογραμμίζουμε σε κάθε λέξη τα πέντε τελευταία γράμματα. Τι παρατηρούμε;

8. Συμπληρώνουμε τα κενά με -ο ή -ώ και τονίζουμε τις λέξεις.

μιλ___ντας σκουπιζ___ντας πηδ___ντας χτενιζ___ντας πιν___ντας

9. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις σε -όντας/ώντας που φτιάχνονται από τις λέξεις των παρενθέσεων.

Ο Βίνσεντ άκουγε τους ήχους ενός πουλιού, καθώς αυτό

(φτερουγίζω) μαρτυρούσε τη φωλιά του.

Ο Βίνσεντ ήξερε να συναντιέται με τη φύση (μαθαίνω) να μην απελπίζεται και (ακολουθώ) μια δική του φωνή.

Μετέφερε τις μνήμες του από τους ανθρώπους και τα τοπία

(σχηματίζω) τον ανθρώπινο κόπο του αγρότη που σπέρνει το χωράφι του και

..... (ανακατεύω) τις νύχτες μέσα στα άστρα τους.

Παίζουμε με το
-όντας και -ώντας

10. Μαθαίνουμε παίζοντας και खेलώντας!

Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες. Στην πρώτη ομάδα γράφουμε προτάσεις που δείχνουν ότι κάποιος κάνει κάτι (π.χ. Ο Κώστας έφυγε) σε μικρά χαρτάκια, τα διπλώνουμε και τα ρίχνουμε σε ένα κουτί με τον αριθμό 1. Στη δεύτερη ομάδα γράφουμε σε χαρτάκια μία λέξη που δείχνει τρόπο και απαντάει στην ερώτηση «πώς» (π.χ. πεδώντας), και αφού τα διπλώσουμε, τα βάζουμε στο κουτί με τον αριθμό 2. Έπειτα, σηκώνόμαστε σε ζευγάρια και επιλέγουμε ένα χαρτάκι από κάθε κουτί. Διαβάζουμε μεγαλόφωνα τα χαρτάκια με τη σειρά που τα πήραμε και συνεχίζουμε την πρόταση, χρησιμοποιώντας τη φαντασία μας.

11. Διαβάζουμε τα λόγια του μικρού Βίνσεντ.

«Όταν είμαι στη φύση, σχηματίζω τα πάντα, απεικονίζω στο χαρτί αυτά που αγγίζω και μυρίζω. Με το πινέλο μου στα χέρια, χρωματίζω τα σκίτσα μου με έντονες αποχρώσεις και φωτίζω κάθε σκοτεινό σημείο».

• Υπογραμμίζουμε τα ρήματα.

• Τι παρατηρούμε; Πώς γράφονται τα ρήματα που υπογραμμίσαμε;

.....
.....

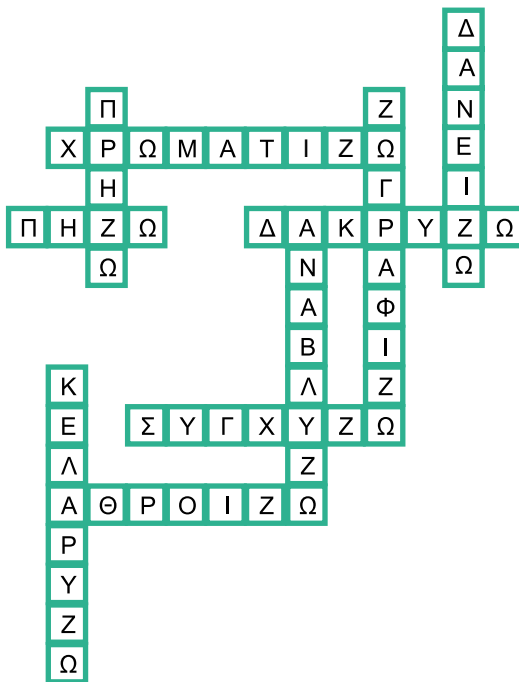

6.1

**Ζωγραφίζουμε με χρώματα.
Ζωγραφίζουμε και με λέξεις;**

Χρωματίζουμε τις λέξεις που ακούγονται να έχουν το ίδιο τέλος με τις λέξεις που υπογραμμίσαμε στην δραστηριότητα 11 αλλά γράφονται διαφορετικά.

Γράφουμε με πεζά
(μικρά) γράμματα τις λέξεις
που χρωματίσαμε.

[illegible]

Ερευνούμε και ανακαλύπτουμε
πώς γράφονται οι λέξεις

Γλωσσάρι

Ο καλλιτέχνης δαν__ζεται εικόνες από τη φύση, τις αθρ__ζει στη φαντασία του και ξεκινάει να ζωγραφ__ζει. Παρατηρεί τα πιο απλά πράγματα, όπως το νερό που αναβλ__ζει από μια πηγή και στη συνέχεια κελαρ__ζει στο μικρό ποτάμι ή έναν πατέρα που δακρ__ζει, βλέποντας πρώτη φορά το παιδί του να βαδ__ζει.

Επηρεασμένη από τον Βίνσεντ Βαν Γκογκ, γέμ_σα τον πίνακά μου με χρώματα της φύσης και ζωγράφ_σα τις κινήσεις των πουλιών ενώ αυτά σχημάτ_σαν κύκλο γύρω μου. Όταν τον έδειξα στην παρέα μου, αρχ_σαμε να συζητάμε για τη φύση και τα χρώματά της.

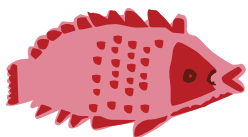
6.2 Το συνηθισμένο γίνεται ασυνήθιστο;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ να χρησιμοποιούμε σωστά εκφράσεις με τη λέξη «μάτι»,
- ✓ τι παθαίνουν κάποιες λέξεις όταν η πρώτη τελειώνει σε φωνήεν και η δεύτερη αρχίζει απ' αυτό,
- ✓ να χρησιμοποιούμε λέξεις που δείχνουν κάτι, είτε αυτό είναι πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή κατάσταση, και αναφέρονται σε κάτι που είναι μακριά μας ή κοντά μας.

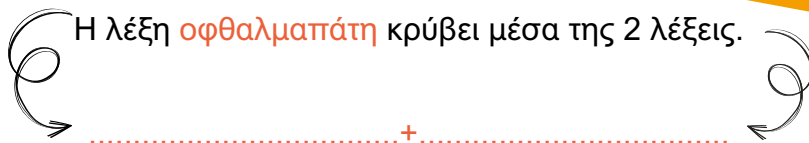

1. Στο Κείμενο 1 διαβάζουμε: «...η Γιαγιά ανάμεσα σ' εκείνη και τον κόσμο των ανθρώπων και των πραγμάτων γύρω της, έβλεπε χρώματα και σχήματα, χρωματιστές βούλες. Ήταν κάτι σαν «οφθαλμαπάτη».

Η λέξη **οφθαλμαπάτη** κρύβει μέσα της 2 λέξεις.

ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΕΣ;

• Τι σημαίνουν οι λέξεις αυτές;

2. Με βάση τα παραπάνω, συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας τι μπορεί να σημαίνει η λέξη «οφθαλμαπάτη».

3. Στη συνέχεια, την αναζητάμε σε ένα έντυπο ή ηλεκτρονικό λεξικό και γράφουμε τη σημασία της.

.....

.....

4. Αντικαθιστούμε τις εικόνες με λέξεις και φτιάχνουμε φράσεις για τα «μάτια».

Έκανα   να σε δω.

.....= Πέρασε αρκετός καιρός από τότε που σε είδα.

Έχε τα   σου

14

.....= Πρόσεχε πάρα πολύ!

6.2 Το συνηθισμένο γίνεται ασυνήθιστο;

5. Χωριζόμαστε σε ομάδες, μελετάμε τις φράσεις με τη λέξη «μάτι» και μαντεύουμε τη σημασία τους.

- Από τότε που ξαναβρήκα το αγαπημένο μου βιβλίο, δεν το αφήνω από τα μάτια μου.
- Σήμερα φτιάξαμε με τον μπαμπά μου ένα κέικ και το κακάο το μέτρησε με το μάτι.
- Ο παππούς είδε ότι ρίξατε το βάζο αλλά έκανε τα στραβά μάτια!
- Τα καινούρια μου πινέλα, τα έχω σαν τα μάτια μου!
- Άκουσα τη μαμά να λέει ότι ο καινούριος υπάλληλος δεν της γεμίζει το μάτι.

6. Στο Κείμενο 1 υπάρχουν κάποιες λέξεις με χρώμα μπλε. Τι παρατηρούμε σε αυτές τις λέξεις;

.....

7. Διαβάζουμε μεγαλόφωνα τα δύο αποσπάσματα.

Ο Αντρέ κατάλαβε από το χαμόγελο του δασκάλου ότι κάτι καινούριο θα έκαναν. Τα κείμενα που έφερε μαζί του μιλούσαν για μια καλλιτέχνίδα. Ακόμα και το όνομά της του φάνηκε δύσκολο. Του είχε συμβεί ξανά.

Ο Αντρέ κατάλαβε απ' το χαμόγελο του δασκάλου ότι κάτι καινούριο θα 'καναν. Τα κείμενα που 'φερε μαζί του μιλούσαν για μια καλλιτέχνίδα. Ακόμα και τ' όνομά της του φάνηκε δύσκολο. Του 'χε συμβεί ξανά.

- Τι διαφορές παρατηρούμε από το ένα απόσπασμα στο άλλο;

Ακούμε τις λέξεις

8. Συνεργαζόμαστε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας και προσπαθούμε να μαντέψουμε ποια γράμματα λείπουν.

τα 'δωσα: μου 'ρθε:

απ' τους: θα 'μαι:

μ' έκανε: τ' άγρια:

- Τι παρατηρούμε; Ποια γράμματα φεύγουν; Τι μπαίνει στη θέση τους;

Απόστροφος λέγεται το σημαδάκι (') το οποίο μπαίνει όταν χάνεται το πρώτο ή το τελευταίο φωνήεν μιας λέξης.

9. Ξαναγράφουμε τις λέξεις σύμφωνα με όσα μάθαμε.

μου αρέσουν:	το όνομα:
τα αστεία:	από όλα:
θα είμαστε:	του έτυχε:
φέρε το:	του ήρθε:

Επιλέγουμε
τη σωστή λέξη

«ΜΠΙΝΓΚΟ»

10. Παίζουμε «ΜΠΙΝΓΚΟ».

Ακούμε προσεκτικά τις προτάσεις. Όταν εντοπίσουμε μία φράση που μπορούμε να την πούμε ή να τη γράψουμε σύντομα και τη βρούμε στον παρακάτω πίνακα, την κυκλώνουμε. Ο πρώτος που θα σβήσει όλες τις λέξεις και θα φωνάξει «ΜΠΙΝΓΚΟ» κερδίζει. Το ακούμε όσες φορές χρειάζεται, ώσπου κάποιος να πει «ΜΠΙΝΓΚΟ»!

απ' τα	τα 'φαγε	μ' άκουσε
το 'κανες	του 'πα	θα 'σαι
μου 'φυγε	φερ' την	μου 'κλεισε

11. Στο Κείμενο 1 συναντάμε την πρόταση:

Με το έργο της προσκαλούσε και τους άλλους να μπουν σ' **αυτόν** τον παράξενο κόσμο

Με τη λέξη **αυτόν**, η Γιαγιά είναι σαν να σε ποιον παράξενο κόσμο προσκαλεί τους άλλους.

6.2 Το συνηθισμένο γίνεται ασυνήθιστο;

- 12.** Παρατηρούμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας τις εικόνες 1 και 2. Γιατί στην πρώτη εικόνα χρησιμοποιούμε τις λέξεις «τούτος» και «αυτός» ενώ στη δεύτερη τη λέξη «εκείνος»; Μπορούμε να μαντέψουμε τη διαφορά τους;

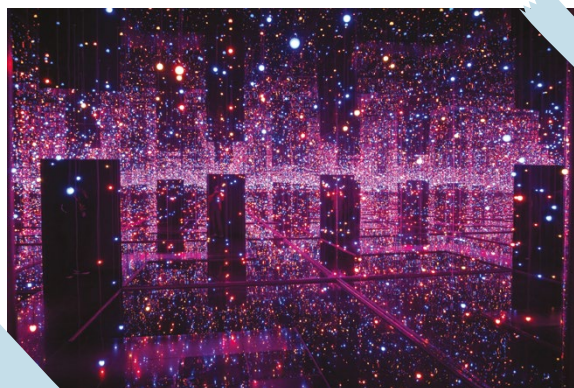
Οι λέξεις «αυτός-ή-ό», «τούτος-η-ο», «τέτοιος-α-ο», «τόσος-η-ο», που δείχνουν ουσιαστικά που βρίσκονται είτε κοντά μας είτε μακριά μας, ονομάζονται **δεικτικές αντωνυμίες**.

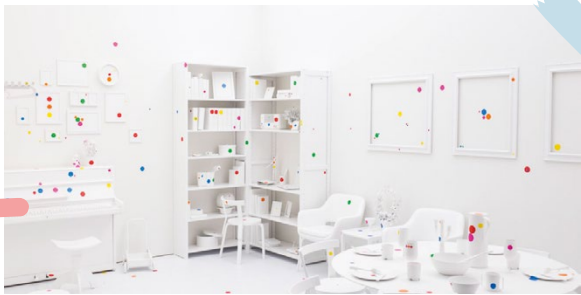

- 13.** Συμπληρώνουμε τα κενά με τις λέξεις από το συννεφάκι που ταιριάζουν.

_____ φωτάκια
χρησιμοποιεί η Γιαχίοι
στις αίθουσες των
μουσείων.

_____ το δωμάτιο λέγεται «Το παιδικό δωμάτιο» και είναι έργο της Γιαγιόι Κουσάμα.	
Με _____ βούλες διακόσμησε η καλλιτέχνη ένα κτίριο.	
_____ η κολοκύθα είναι έργο της Γιαγιόι Κουσάμα.	
Το βλέπεις _____ το λουλούδι που είναι μακριά; Είναι το αγαπημένο μου έργο.	

14. Ποια λέξη θα χρησιμοποιούσαμε για να απαντούσαμε σύντομα την κάθε ερώτηση; (αυτός-ή-ό, τούτος-η-ο, εκείνος-η-ο, τόσοσ-η-ο, τέτοιος-η-ο)

- α. Τι είδους σχήματα χρησιμοποιούσε η Γιαγιόι στα έργα της; **Τέτοια**
- β. Ποιο έργο είναι το αγαπημένο σου;
- γ. Πόσες βούλες χωράει ένα «Παιδικό Δωμάτιο»;
- δ. Ποιο από τα δύο κτίρια, που είναι μακριά μας, έχει διακοσμήσει η Γιαγιόι;

6.2 Το συνηθισμένο γίνεται ασυνήθιστο;

15. Γράφουμε μια μικρή παράγραφο που να εμπεριέχει τουλάχιστον τρεις δεικτικές αντωνυμίες (αυτός-ή-ό, τούτος-η-ο, εκείνος-η-ο, τόσοσ-η-ο, τέτοιος-η-ο).

.....

.....

.....

.....

.....

16. Κυκλώνουμε στο παρακάτω απόσπασμα τα **τοπικά επιρρήματα**, δηλαδή τις λέξεις που δείχνουν τόπο και απαντούν στην ερώτηση **πού**;

Διάβαζε πως η Κουσάμα στο έργο της καταπιανόταν με το άπειρο. Ο Αντρέ με μάτια που άρχιζαν να χαμογελούν είπε σιγανά στη διπλανή του:

-Το εδώ είναι εδώ αλλά το εκεί μπορεί να είναι πολύ μακριά... Μπορεί να είναι ακόμη πιο μακριά, μπορεί να είναι στο άπειρο. Και μπορεί ανάμεσα στους ανθρώπους όπως περπατάνε στον δρόμο, όπως και ανάμεσα στα παιδιά, που παίζουν στην αυλή του σχολείου να υπάρχουν κι άλλοι κόσμοι αόρατοι;

-Ναι, όπως εσύ μπορεί να είσαι στο πέλαγο για να πάρεις το γαλανό χρώμα για τα δικά σου μάτια, είπε ο Αντρέ, ακούγοντας τον δάσκαλο δίπλα του να του λέει σιγανά πως πρέπει να συγκεντρωθεί στο κείμενο και να το διαβάσει προσεκτικά.

Ευάγγελος Ιντζίδης, *Ιστορίες της σχολικής τάξης* (υπό δημοσίευση)

17. Το παιχνίδι της **συχνώμης**. Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες και γράφουμε δύο τρόπους με τους οποίους θα ζητούσε συχνώμη ο Αντρέ από:

Τον δάσκαλό του

επειδή δεν ήταν συγκεντρωμένος
και δε διάβαζε το κείμενο...

Τον αδερφό του

επειδή μπέρδεψε τα τετράδια
και πήρε τα δικά του...

- Τι παρατηρούμε; Εκφράζουμε με τον ίδιο τρόπο συχνώμη στις δύο περιπτώσεις;

6.3

Μιλάνε οι σκιές;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ να σχηματίζουμε φράσεις με τις λέξεις «ηλιακός, -ή, -ό»,
- ✓ να χρησιμοποιούμε συγγενικές λέξεις με τη λέξη «σκιά»,
- ✓ να εντοπίζουμε και να σχηματίζουμε προτάσεις που ξεκινούν με το «ότι» και το «πώς», οι οποίες συμπληρώνουν το νόημα μιας πρότασης.

- 1.** Η κυρία **Νίκη της Ξάνθης** είναι ένα «ηλιακό γλυπτό». Προβλέπουμε τη σημασία της λέξης «ηλιακός» και την ελέγχουμε με τη βοήθεια έντυπου ή ψηφιακού λεξικού.

Γλυπτό είναι ένα έργο τέχνης που αναπαριστά μια μορφή.

- 2.** Συνδυάζουμε τη λέξη «ηλιακός», «ηλιακή» και «ηλιακό» με τις λέξεις της παρένθεσης και γράφουμε προτάσεις (ρολόι, ακτινοβολία, θερμοσίφωνας).

Παίζουμε με τον ήλιο

- 3.** Με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας μας αναζητάμε ψηφιακά τη λέξη **ήλιος** στο **ΕΛεΦυΣ** (Εικονογραφημένο Λεξικό Φυσικής για το Σχολείο).

- βρίσκουμε το εικονίδιο του σπιτιού και ανακαλύπτουμε περισσότερες λέξεις που ανήκουν στην οικογένεια της λέξης «ήλιος».
- βρίσκουμε το εικονίδιο της γης και ανακαλύπτουμε πώς ονομάζεται ο ήλιος σε διάφορες γλώσσες.

6.3 Μιλάνε οι σκιές;

- 4. Συμπληρώνουμε το παρακάτω κείμενο με λέξεις από την οικογένεια της λέξης «χλυπτό».**

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΛΕΞΕΩΝ: γλυπτό, γλύπτης, γλυπτική, ανάγλυφο

Η «κυρία Νίκη της Ξάνθης» είναι ένα άμορφο, το οποίο μόλις φωτιστεί από τον ήλιο, η σκιά του μοιάζει με τη μορφή μιας γυναίκας που ποτίζει. Ο δημιουργός της ονομάζεται και ασχολείται με την τέχνη της Αξιζει να επισκεφθείτε τον χώρο του για να θαυμάσετε τα σκιάς, που είναι έργα τέχνης από ανακυκλώσιμα υλικά και σκουπίδια.

- 5. Βρίσκουμε στο κρυπτόλεξο τις λέξεις που σχετίζονται με τη λέξη «σκιά».**
Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας, εάν γνωρίζουμε τη σημασία όλων των λέξεων. Όποια λέξη δεν καταλαβαίνουμε, αναζητάμε τη σημασία της στο λεξικό.

Σ	Κ	Ι	Α	Γ	Ρ	Α	Φ	Ω	Σ	Θ	Χ	Ο	Ε	Ο
Α	Π	Ι	Η	Μ	Χ	Χ	Ε	Σ	Μ	Ζ	Ρ	Β	Β	Θ
Ξ	Κ	Η	Υ	Α	Ω	Χ	Γ	Κ	Μ	Τ	Κ	Ν	Φ	Ν
Σ	Ν	Ο	Π	Κ	Ζ	Ι	Λ	Ι	Χ	Δ	Ο	Ρ	Λ	Ι
Ε	Τ	Α	Υ	Ξ	Α	Ξ	Δ	Α	Α	Ω	Ξ	Κ	Λ	Σ
Ε	Κ	Μ	Ξ	Σ	Ι	Ν	Ι	Σ	Λ	Κ	Σ	Δ	Η	Κ
Υ	Ι	Λ	Ψ	Π	Κ	Κ	Ν	Τ	Υ	Ε	Ζ	Γ	Ι	Ι
Φ	Μ	Θ	Ο	Κ	Σ	Δ	Ο	Ρ	Θ	Β	Ε	Ψ	Δ	Ε
Ν	Σ	Α	Ρ	Ω	Π	Λ	Ρ	Ο	Ρ	Β	Κ	Α	Π	Ρ
Ε	Υ	Β	Γ	Τ	Τ	Ξ	Ι	Β	Ε	Λ	Σ	Λ	Ι	Ο

$\Sigma K\bar{A} \quad \Sigma K\bar{A}\Sigma T P O \quad \Sigma K I E P O \quad \Sigma K\bar{I} A X T P O \quad \Sigma K\bar{I} A T P A F O \quad \Sigma K\bar{I} A Z O$

- 6. Διαλέγουμε δύο λέξεις από αυτές που βρήκαμε στην παραπάνω δραστηριότητα και γράφουμε προτάσεις.**

.....

.....

.....

7. Στο Κείμενο 1 διαβάσαμε: «Πιστεύω ότι θα ήταν ωραίο να εμφανίζονται τέτοιες σκιές σαν αυτή και σε τοίχους άλλων πόλεων». Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας: Διαβάζοντας τις απαντήσεις των παιδιών, καταλαβαίνουμε τι θέλουν να πουν;

Τι είναι αυτό;

Πιστεύουμε

Από τι υλικό είναι φτιαγμένο αυτό;

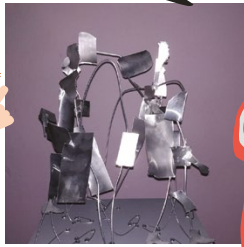
Νομίζω

Είσαι έτοιμη για μια έκπληξη;

Ναι! Ήξερα

Τι κάνεις εκεί;

Βλέπω

- Βάφουμε στο κόμικς με κόκκινο χρώμα την υπογραμμισμένη λέξη.
- Συμπληρώνουμε την απάντηση με την κατάλληλη πρόταση της παρένθεσης και τη βάφουμε πράσινη (πως είναι φτιαγμένο από αλουμίνιο, ότι είναι η σκιά από ένα γλυπτό σκιάς, ότι μια κυρία ποτίζει τα λουλούδια, πως θα πάμε στο σπίτι της σκιάς!).

Τι παρατηρούμε; Μπορεί ό,τι χρωμάτισαμε με κόκκινο ή πράσινο χρώμα να έχει από μόνο του ολοκληρωμένο νόημα;

6.3 Μιλάνε οι σκιές;

- **8.** Η σκιά «έκρυψε» τις προτάσεις που ολοκληρώνουν το νόημα. Γράφουμε αυτές τις προτάσεις ξεκινώντας με το **ότι** ή το **πως**.

Οι μαθητές πίστευαν

.....

Νομίζω

.....

Η δασκάλα γνωρίζει

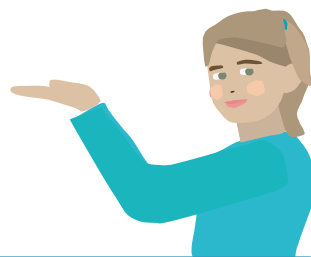
.....

Είπαμε στη μαμά

.....

- **9.** Υπογραμμίζουμε τις προτάσεις που συμπληρώνουν τι νομίζουμε, τι ξέρουμε, τι μάθαμε, τι είπαμε, τι πιστεύουμε.

- Νομίζω ότι χωρίς φως δεν έχουμε σκιά.
- Δεν ήξερα ότι υπάρχουν γλυπτά σκιάς.
- Έμαθα πως τα γλυπτά σκιάς είναι από σκουπίδια.
- Είπα στον μπαμπά μου ότι μιλήσαμε για την τέχνη της σκιάς.
- Πιστεύω πως θα πάμε εκδρομή στο σπίτι της σκιάς.

Διαλέγουμε την πρόταση που ταιριάζει

- **10.** Κυκλώνουμε τους διάφορους τύπους της λέξης «**μορφή**».

Η μορφή που παίρνει η «κυρία Νίκη της Ξάνθης» θυμίζει τη μορφή μιας γυναίκας που ποτίζει ένα λουλούδι. Η εμφάνιση της μορφής αυτής γίνεται κάθε πρωί και είναι απλά μια σκιά. Είναι εντυπωσιακές οι μορφές που σχηματίζονται, όταν φωτιστούν κατάλληλα κάποια αντικείμενα, και το σχήμα των μορφών αυτών αλλάζει ανάλογα με το φως! Τις μορφές των αντικειμένων μπορούμε να τις συναντήσουμε παντού!

- **11.** Γράφουμε τις προτάσεις από το ένα στα πολλά ή το αντίθετο.

- Η φωνή της αδερφής μου ακούστηκε δυνατά, όταν είδε το γλυπτό σκιάς.

.....

- Αν φωτίσεις την καμπύλη μιας γραμμής, θα εμφανιστεί μια μορφή στον τοίχο.

.....

6.4

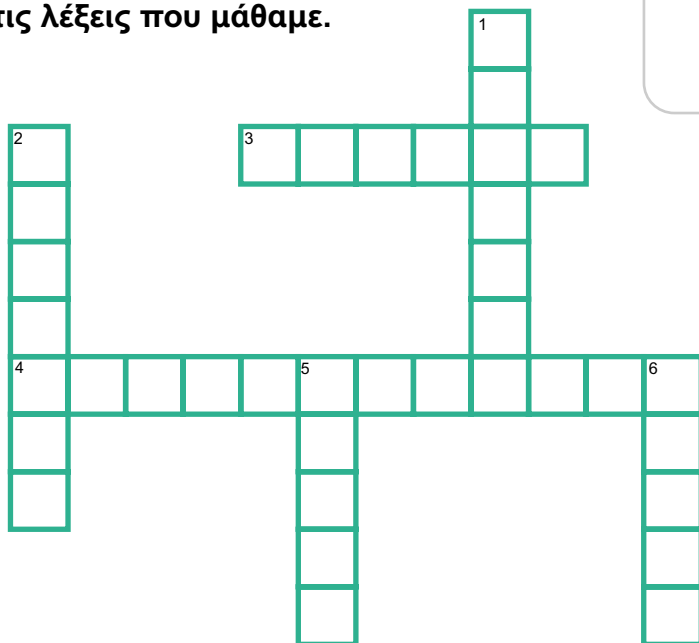
Πώς μας μιλά η τέχνη;

Ώρα για επανάληψη...

Η υπογραφή μας συνήθως έχει στοιχεία του ονόματός μας. Ώρα να σχεδιάσουμε τη δική μας υπογραφή!

1. Συμπληρώνουμε το σταυρόλεξο με τις λέξεις που μάθαμε.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ	ΚΑΘΕΤΑ
3. Η «Κυρία Νίκη της Ξάνθης» είναι ένα σκιάς.	1. Η Γιαγιόι συνήθιζε να γεμίζει τις αίθουσες των μουσείων με φ.....
4. Η Γιαγιόι έβλεπε πράγματα που δεν υπήρχαν. Είχε δηλαδή ο.....	2. Η αδερφή μου κάνει από αυτοκόλλητα.
	5. Το ρολόι μου το αγαπώ πολύ και δεν το αφήνω από τα μου.
	6. Ένα γλυπτό πρέπει να φωτιστεί κατάλληλα για να φανεί το έργο του καλλιτέχνη.

2. Στο κείμενο που ακολουθεί υπογραμμίζουμε με πράσινο χρώμα τις λέξεις που είναι συγγενικές με τη λέξη «σκιά».

Ο παππούς μου για να έχει σκιά στην αυλή, έφτιαξε ένα σκίαστρο. Κάθε μεσημέρι, που αναζητάμε ένα σκιερό μέρος, τρέχουμε σε αυτό. Χθες, φτιάξαμε στο χωράφι ένα σκιάχτρο για να τρομάζει τα πουλιά.

6.4 Πώς μας μιλά η τέχνη;

3. Αντιστοιχίζουμε τις φράσεις με τις σημασίες τους.

έχω τα μάτια μου δεκατέσσερα

κάνω τα στραβά μάτια

έκανα μαύρα μάτια να σε δω

το έχω σαν τα μάτια μου

• κάνω πως δε βλέπω ή δεν καταλαβαίνω

• προσέχω πάρα πολύ

• προσέχω κάτι πάρα πολύ

• πέρασε πολύς καιρός από τότε που έχω να σε δω

Μαθαίνουμε
παίζοντας

4. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις σε οντας/ώντας που φτιάχνονται από τις λέξεις των παρενθέσεων.

Ο Βίνσεντ Βαν Γκογκ ξεκίνησε (παρακολουθώ) μαθήματα ζωγραφικής και (σχεδιάζω) τοπία από την ολλανδική επαρχία. Στην πορεία της ζωής του, (χρησιμοποιώ) έντονα χρώματα, προσπάθησε να απεικονίσει τον νυχτερινό ουρανό και την αγροτική ζωή των ανθρώπων. Τέλος, ο Βίνσεντ Βαν Γκογκ ήξερε, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, να συναντιέται με τη φύση (μαθαίνω) να μην απελπίζεται και (ακολουθώ) μια δική του φωνή.

5. Ακούμε και γράφουμε τις λέξεις στο κουτάκι.

1....., 2....., 3.....,

4....., 5.....

6. Διαβάζουμε το κείμενο και υπογραμμίζουμε τα λάθη που υπάρχουν στις χρωματιστές λέξεις. Στη συνέχεια, γράφουμε τις λέξεις σωστά στο τετράδιό μας.

Κάθε πρωί ο καλλιτέχνης **βαδίζει** προς το ρυάκι. Κάθεται κάτω από ένα δέντρο για να **δροσύζετε**. Εντυπωσιάζεται με τα μυρμήγκια που όταν **χτοίζουν** τις φωλιές τους και με τις μορφές που **σχηματίζουν** τα σύννεφα. Του αρέσει να **αθρίζει** τα πουλιά που πετούν και **δακρήζει** παρατηρώντας τα να ταΐζουν τα μικρά τους. **Δανοίζεται** όλες αυτές τις σκηνές από τη φύση και ξεκινάει να **ζωγραφάφζει** το τοπίο.

7. Βρίσκουμε φράσεις στις οποίες μπορούμε να παραλείψουμε κάποιο φωνήεν και τις γράφουμε.

- Ένας καλλιτέχνης εμπνέεται από τα καθημερινά γεγονότα. **απ' τα**
- Η Γιαγιότι εμπνεόταν από τις οφθαλμαπάτες της.
- Ο καλλιτέχνης των γλυπτών σκιάς είπε: «Μου αρέσει να δημιουργώ έργα τέχνης από σκουπίδια και ανακυκλώσιμα υλικά».
- Ο Πικάσο απεικόνισε σε ένα έργο του την καταστροφή του πολέμου.
- Ο Βίνσεντ Βαν Γκογκ θα είναι πάντα ο αγαπημένος μου καλλιτέχνης.

Διαλέγουμε τη σωστή απάντηση

8. Ώρα για παιχνίδι

Το μόνο που θα χρειαστούμε για το παιχνίδι αυτό είναι ένα ζάρι και τον πίνακα που ακολουθεί! Κάθε παίχτης ή παίχτρια ρίχνει από δύο φορές το ζάρι. Ο αριθμός της πρώτης ζαριάς αντιστοιχεί στην οριζόντια στήλη, ενώ ο αριθμός της δεύτερης στην κάθετη στήλη. Σκοπός του παιχνιδιού είναι να φτιάξουμε μια δική μας πρόταση, χρησιμοποιώντας τις λέξεις που μας έτυχαν. Για παράδειγμα, με τον συνδυασμό 1 και 4 γίνεται η πρόταση: «Πιστεύω ότι ο Κώστας ζωγραφίζει όλη τη μέρα».

Πρώτη ζαριά	1	2	3	4	5	6
Δεύτερη ζαριά	1 βρέχει	2 κλαίω	3 διαβάζω	4 ζωγραφίζω	5 μαλώνω	6 πίνω
	Πιστεύω	Νομίζω	Ξέρω	Βλέπω	Έμαθα	Είδα
	Πιστεύω ότι ο Κώστας ζωγραφίζει όλη τη μέρα.					

6.4 Πώς μας μιλά η τέχνη;

Ποια ή ποιον θα έκανα
γλυπτό σκιάς;

9. Κυκλώνουμε τις δεικτικές αντωνυμίες, δηλαδή τις λέξεις που δείχνουν πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή κατάσταση, και αναφέρονται σε κάτι που είναι μακριά μας ή κοντά μας.

Τόση θλίψη ένιωθε ο Πάμπλο Πικάσο με τον θάνατο του φίλου του, που την απεικόνισε στα πρόσωπα των ανθρώπων, χρησιμοποιώντας μπλε και πράσινες σκιάς. Εκείνη η περίοδος της ζωής του, ονομάστηκε *Μπλε Περίοδος* των έργων του Πικάσο. Τούτα τα έργα είναι σήμερα τα πιο δημοφιλή του καλλιτέχνη, ενώ αυτό που γνωρίζει όλος ο κόσμος είναι η *Γκερνίκα*.

Picasso

Ζωγραφομαχίες
με παντομίμα

10. Τώρα, στο τέλος της ενότητας, μπορώ:

	Πολύ καλά	Καλά	Δύσκολα
να χρησιμοποιώ λέξεις που είναι σχετικές με τη λέξη «φως»,			
να σχηματίζω φράσεις με τις λέξεις «ηλιακός, -ή, -ό»,			
να σχηματίζω λέξεις σε -οντας/ώντας που δείχνουν τρόπο και απαντούν στην ερώτηση «πώς»,			
να συντομεύω δύο λέξεις που η πρώτη τελειώνει σε φωνήεν και η δεύτερη ξεκινάει μ' αυτό,			
να χρησιμοποιώ δεικτικές αντωνυμίες, δηλαδή λέξεις που δείχνουν πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή κατάσταση, και αναφέρονται σε κάτι που είναι μακριά μας ή κοντά μας,			
να εντοπίζω και να σχηματίζω προτάσεις που ξεκινούν με το «ότι» και το «πώς» και συμπληρώνουν το νόημα μιας πρότασης.			

Φροντίζω τον τόπο μου;

7

ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΟΥΜΕ...

το λεξιλόγιό μας με λέξεις
που σχετίζονται
με το περιβάλλον

ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ...

ρήματα, για να δείξουμε
ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον

7.1 Αρρωσταίνει η Γη;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ τι σημαίνει η λέξη «οικολόγος» και ποιες άλλες λέξεις γράφονται με τον ίδιο τρόπο,
- ✓ πώς δηλώνουμε ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον.

1. Παίζοντας ένα παιχνίδι γνώσεων, μας τυχαίνει η παρακάτω ερώτηση:

Τι σημαίνει η λέξη «οικολόγος»;

A.

B.

Γ.

Δ.

- Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας και υποθέτουμε τι σημαίνει η λέξη «οικολόγος».
- Σημειώνουμε τις υποθέσεις που κάναμε στο παρακάτω πλαίσιο:

.....

.....

2. Στο έντυπο ή ηλεκτρονικό λεξικό μας βρίσκουμε τις σημασίες του ουσιαστικού «οικολόγος» και τις συγκρίνουμε με αυτά που σκεφτήκαμε πιο πριν. Στη συνέχεια, γράφουμε:

Την πρώτη και την τελευταία λέξη αυτής της σελίδας.

.....

Τι παρατηρούμε;

.....

3. Κυκλώνουμε ποια από τις 4 επιλογές θα διαλέγαμε;

Τι σημαίνει η λέξη «οικολόγος»;

A. ο επιστήμονας που ασχολείται με την οικολογία

B. αυτός που έχει οικολογική συνείδηση

Γ. αυτός που μένει στον οίκο

Δ. το Α και το Β

4. Κυκλώνουμε τις μορφές του ουσιαστικού οικολόγος. Στη συνέχεια, παρατηρούμε τις διάφορες μορφές του ουσιαστικού.

Ο οικολόγος είναι ο άνθρωπος που ασχολείται με την επιστήμη της οικολογίας και έχει οικολογική συνείδηση.

Η ομιλία του οικολόγου άγγιξε τα συναισθήματα του κοινού.

Ο δήμαρχος ζήτησε από τον οικολόγο της περιοχής σχέδια για τη δημιουργία ενός πάρκου, φιλικού προς το περιβάλλον.

Οι οικολόγοι πρότειναν διάφορες λύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η ομάδα των οικολόγων εργάζεται για την προστασία ενός σπάνιου είδους πουλιού.

Οφείλουμε να ακούσουμε τους οικολόγους και να λάβουμε υπόψη τις προειδοποιήσεις τους.

Απαντάμε στις ερωτήσεις και συμπληρώνουμε τα κενά με τις διαφορετικές μορφές της λέξης «ο δασολόγος»

5. Συμπληρώνουμε το παρακάτω κείμενο με λέξεις από την παρένθεση.

(ουρανός, οικολόγος, φίλος, δήμαρχος, γεωργός, γεωπόνος)

Τα παιδιά συγκέντρωσαν όλους τους τους για να συζητήσουν για την ατμοσφαιρική ρύπανση. Λίγο πιο πέρα, οι ενημέρωναν τους μεγάλους για την κλιματική αλλαγή. Ξαφνικά, από τον άρχισε να πέφτει μια παράξενη βροχή, μια βροχή που κατέστρεφε τα φυτά. Τα χωράφια των πλημμύρισαν, ενώ το τηλέφωνο του χτυπούσε ασταμάτητα.

6. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις της στήλης Α με αυτές της στήλης Β.

Στήλη Α		Στήλη Β
της απέραντης	•	• άνθρωπε
της ολόκληρης	•	• περιβάλλον
την κλιματική	•	• θάλασσας
το σημερινό	•	• ερήμου
το καθαρό	•	• αλλαγή
μεγάλε	•	• πρόβλημα

7.1

Αρρωσταίνει η Γη;

- Τοποθετούμε τα επίθετα της στήλης Α της προηγούμενης δραστηριότητας στο σωστό σημείο του παρακάτω πίνακα. Στη συνέχεια, κάνουμε μετατροπές όπως στο παράδειγμα.

ο	η	το
του απέραντου	της απέραντης	του απέραντου

Ποια λέξη ταιριάζει περισσότερο;

7. Μεταφέρουμε τις φράσεις από τη μια στήλη στην άλλη.

Στήλη Α	Στήλη Β
το δροσερό νερό	
της έμπειρης οικολόγου	
τον καθαρό ουρανό	
το πλούσιο οικοσύστημα	
	οι ήρεμες θάλασσες
	των πράσινων λιβαδιών
	τους μεγάλους πλανήτες
	τις επικίνδυνες πυρκαγιές

8. Διαβάζουμε τα υπογραμμισμένα ρήματα του Κειμένου 1 και χρωματίζουμε το κουτάκι που δείχνει τον χρόνο στον οποίο αναφέρονται.

Υπάρχει κάποια λέξη που μας βοήθησε να το καταλάβουμε; Αν ναι, ποια είναι αυτή;

.....

9. Κοιτάζουμε τα υπογραμμισμένα ρήματα του Κειμένου 1 και τα τοποθετούμε στο κατάλληλο πλαίσιο (μέλλον με διάρκεια και χωρίς διάρκεια).

Παρόν

Συχνά / με διάρκεια

.....

.....

.....

Χωρίς διάρκεια

.....

.....

.....

- Συζητάμε πώς κάναμε τον διαχωρισμό.

10. Τα παιδιά σε δράση καλούν έναν φίλο τους οικολόγο να δώσει συμβουλές στους μεγάλους για την προστασία του περιβάλλοντος. Υπογραμμίζουμε τα ρήματα που δείχνουν το μέλλον.

Θα ανοίγετε τα φώτα και τις ηλεκτρικές συσκευές, όταν τις χρησιμοποιείτε.
 Όταν βουρτσίζετε τα δόντια σας, θα κλείνετε τη βρύση.
 Δε θα χρησιμοποιείτε πλαστικές σακούλες, αλλά επαναχρησιμοποιούμενες.
 Για να ποτίζετε τα φυτά σας, θα συλλέγετε το νερό της βροχής.
 Θα ανακυκλώνετε ό,τι μπορείτε.

11. Μετατρέπουμε τα ρήματα της προηγούμενης δραστηριότητας, ώστε να δείχνουν το μέλλον χωρίς διάρκεια, και συμπληρώνουμε τα κενά όπως στο παράδειγμα.

Θα ανοίξετε τα φώτα και τις ηλεκτρικές συσκευές, όταν τις χρησιμοποιήσετε.
 Όταν βουρτσίσετε τα δόντια σας, τη βρύση.
 πλαστικές σακούλες, αλλά επαναχρησιμοποιούμενες.
 Για να ποτίσετε τα φυτά σας, το νερό της βροχής.
 ό,τι μπορείτε.

7.1 Αρρωσταίνει η Γη;

12. Στο ντοκιμαντέρ με τίτλο «Πώς να σώσουμε τον πλανήτη» ακούσαμε τα παρακάτω:

Παιδιά, θέλετε να σώσουμε τον πλανήτη; Αν ακολουθήσουμε τις συμβουλές των οικολόγων μέχρι το 2050:

- θα έχουμε μειώσει τη θερμοκρασία της γης,
- θα έχουν σταματήσει να λιώνουν οι πάγοι,
- θα έχουμε εμποδίσει την άνοδο της στάθμης της θάλασσας,
- τα εύφορα λιβάδια θα έχουν σταματήσει να μεταμορφώνονται σε απέραντη έρημο,
- θα έχουν μειωθεί οι τρύπες στην ατμόσφαιρα.

Άρα, θα έχουμε σώσει τον πλανήτη!

Εντοπίζουμε και υπογραμμίζουμε τις φράσεις που δηλώνουν το μέλλον.

Τι παρατηρούμε;

Εξερευνούμε και ανακαλύπτουμε τους τρόπους που δηλώνουμε κάτι που θα γίνει στο μέλλον

13. Επιλέγουμε μία απάντηση και συζητάμε την επιλογή μας.

Η Γ' τάξη του σχολείου μας υποσχέθηκε ότι, που χρειαζόμαστε, στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

- α) θα φτιάξει τους 4 κάδους ανακύκλωσης.
- β) θα φτιάχνει τους 4 κάδους ανακύκλωσης.
- γ) θα έχει ήδη φτιάξει τους 4 κάδους ανακύκλωσης.

- Τι μας βοήθησε να επιλέξουμε την απάντησή μας;

.....

14. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με δύο υποσχέσεις μας για την προστασία του πλανήτη.

Υπόσχομαι ότι μέχρι τον Σεπτέμβριο

.....

Υπόσχομαι ότι μέχρι να γίνω 20 χρονών

.....

1.2

Γιατί δεν πρέπει να φοβόμαστε τις μέλισσες;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ λέξεις που ξεκινάνε με το περι-,
- ✓ να γράφουμε σωστά τις λέξεις «ο πολύς», «η πολλή», «το πολύ»,
- ✓ ποιες προτάσεις δείχνουν επιθυμία, ευχή και σχεδιασμό.

- 1.** Στο Κείμενο 1 διαβάσαμε τη λέξη «περιβάλλον». Από ποια δύο μέρη αποτελείται η λέξη; Κυκλώνουμε την απάντηση που θεωρούμε σωστή!

περί + βάζο περί + βάλλω προ + βάλλω επί + βάλλω

- 2.** Συζητάμε με την ομάδα μας και γράφουμε λέξεις που ξεκινάνε με το περι-.

.....

.....

.....

ΠΕΡΙ...

.....

.....

.....

- 3.** Κυκλώνουμε τις λέξεις που ξεκινάν με το περι- και μαντεύουμε τη σημασία τους.

Οι μέλισσες περικυκλώνουν την κυψέλη.
Οι μέλισσες περιποιούνται τη βασίλισσά τους.
Η γύρη που περιέχουν τα λουλούδια είναι ωφέλιμη.
Οι μέλισσες, εξαιτίας της δασικής πυρκαγιάς, συγκεντρώθηκαν στο περιβόλι.
Η περιγραφή της κυψέλης από τον μελισσοκόμο ήταν πολύ λεπτομερής.

Ανακαλύπτουμε λέξεις που σχηματίζονται με το περι- και μαθαίνουμε τη σημασία τους

- 4.** Ακούμε το ηχητικό απόσπασμα και γράφουμε τις ονομασίες των μελισσών που υπάρχουν σε κάθε κυψέλη.

7.2

Γιατί δεν πρέπει να φοβόμαστε τις μέλισσες;

- **5.** Η δεύτερη συμβουλή του άρθρου για να σωθούν οι μέλισσες είναι: **Προτίμησε βιολογικά προϊόντα.**

 Τι μας κάνει εντύπωση στη λέξη προϊόντα;

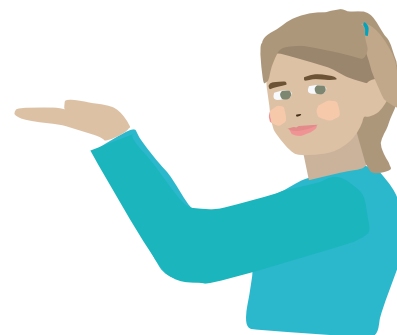
.....

 Τι μας βοηθάει να τη διαβάσουμε σωστά;

.....

 Τι κάνουν τα διαλυτικά σε μια λέξη;

- α) **τονίζουν το ι**
- β) **βοηθούν το ι να διαβαστεί χωριστά από το ο**
- γ) **ενώνουν τα τρία γράμματα/φωνήεντα**

- **6.** Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας.

- Είναι απαραίτητο να βάζουμε αυτό το σημείο στίξης;
- Οι λέξεις παιδάκι και παϊδάκι σημαίνουν το ίδιο;

- **7.** Διαβάζουμε μεγαλόφωνα τις παρακάτω λέξεις και βάζουμε διαλυτικά όπου χρειάζεται.

μαιμού, οικογένεια, αυπνία, ευχή, μαινανός, καίκι, κέικ, άυπνος, τσάι, ρολόι, κοροϊδία, κορόιδο, σαίτα, καίγομαι, τάζω, τάισμα, λαική, λαιμός, Μάιος, Μαΐου, νεράιδα, κλαίω

Τι παρατηρούμε; Πότε και σε ποια γράμματα μπαίνουν τα διαλυτικά;

- **8.** Διαβάζουμε το παρακάτω κείμενο και υπογραμμίζουμε με κίτρινη ξυλομποχιά το επίθετο «πολύς», «πολλή», «πολύ» σε όλες τις μορφές.

Οι μέλισσες πετούν από λουλούδι σε λουλούδι, μαζεύοντας πολλή γύρη και πολύ νέκταρ. Χωρίς τις μέλισσες, πολλές καλλιέργειες και πολλά φρούτα θα χαθούν. Πολλοί οικολόγοι θεωρούν ανησυχητική τη μείωση του πληθυσμού τους, καθώς κατά τη διάρκεια μιας πυρκαγιάς πολλές μέλισσες δεν προλαβαίνουν να εγκαταλείψουν τις κυψέλες τους. Απαιτούνται άμεσα πολλά μέτρα προστασίας. Μία πρόταση για να βοηθήσει πολύς κόσμος τις μέλισσες είναι να έχουν πάντα πρόσβαση σε πολύ νερό.

- Στη συνέχεια τις τοποθετούμε στην κατάλληλη στήλη, όπως το παράδειγμα.

ο / οι	η / οι	το / τα
	πολλή γύρη	

Παρατηρούμε:

Πότε βάζουμε ένα λ;

.....

Πότε βάζουμε διπλό λλ;

.....

9. Αντιστοιχίζουμε λέξεις από τις δύο στήλες.

Στήλη Α

πολύς

πολλή

πολύ

Στήλη Β

- μάθημα
- βροχή
- ζάχαρη
- μελάνι
- θόρυβος
- νερό
- κόσμος
- φαγητό

- Διαλέγουμε 2 φράσεις και φτιάχνουμε προτάσεις.

.....

.....

.....

Τοποθετούμε τις λέξεις
στη σωστή στήλη

7.2

Γιατί δεν πρέπει να φοβόμαστε τις μέλισσες;

10. Στο Κείμενο 1 διαβάζουμε: **Εμείς θέλουμε** να φροντίσουμε τις μέλισσες.

Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας:

Σε ποια ερώτηση απαντάει η πρόταση να φροντίσουμε τις μέλισσες;
Γιατί θέλουμε; Τι θέλουμε; Πώς θέλουμε;

Αν έλειπε η πρόταση να φροντίσουμε τις μέλισσες, θα μπορούσαμε να απαντήσουμε τι **εμείς θέλουμε**;

11. Διαβάζουμε τις προτάσεις, εντοπίζουμε τα λάθη και τις ξαναγράφουμε σωστά.

Εύχομαι για να πάμε για αναδάσωση.

.....

Σχεδιάζουμε πώς φυτέψουμε φυτά, φιλικά προς τις μέλισσες.

.....

Οι οικολόγοι θέλουν ότι προστατεύσουν τα δάση από την παράνομη υλοτομία.

.....

Τι παρατηρούμε;

12. Βάζουμε τις λέξεις στη σωστή σειρά.

θέλουν προστατεύσουμε να λουλούδια τα.

.....

μη φυτοφάρμακα να εύχομαι ρίξουν

.....

βοηθήσουν να άνθρωποι μας οι σχεδιάζουν

.....

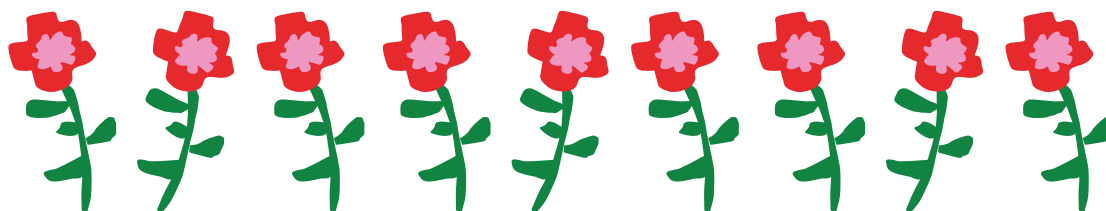
- 13. Στον παρακάτω πίνακα διαβάζουμε τις σκέψεις που κάνουν οι μέλισσες.** Μελετάμε προσεκτικά τις προτάσεις, σημειώνουμε στη δεύτερη στήλη αν οι προτάσεις δείχνουν επιθυμία, ευχή ή σχεδιασμό και στην τρίτη στήλη γράφουμε τι θέλουν, εύχονται ή σχεδιάζουν οι μέλισσες.

1η στήλη	2η στήλη	3η στήλη
Θέλω να έχω ένα υγιές περιβάλλον.	Επιθυμία	να έχω ένα υγιές περιβάλλον
Ευχόμαστε να υπήρχαν περισσότερα είδη λουλουδιών.		
Η βασίλισσά μας επιθυμεί να έχει μια καθαρή κυψέλη.		
Σχεδιάζουμε να ενημερώσουμε τους ανθρώπους για τον κίνδυνο εξαφάνισής μας.		
Οι εργάτριες προσεύχονται να βρουν τροφή.		
Εύχομαι να γεννηθούν γρήγορα τα μικρά μου.		

- 14. Η εξάσκηση γίνεται παιχνίδι με 3 βήματα!**

1. Κόβουμε λωρίδες χαρτιού και γράφουμε πάνω την αρχή μιας πρότασης με λέξεις που δείχνουν επιθυμία, ευχή ή σχεδιασμό, χωρίς να ολοκληρώνουμε την πρόταση.
2. Διπλώνουμε τις λωρίδες και τις βάζουμε σε ένα κουτί.
3. Διαλέγουμε από μία τυχαία λωρίδα και συμπληρώνουμε το νόημα, χρησιμοποιώντας μία δική μας πρόταση που ξεκινάει με το **να**.

7.3 ΘαλαSOS;

Στην υποενότητα αυτή θα μάθουμε:

- ✓ τη σημασία λέξεων που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη «χρώμα»,
- ✓ να γράφουμε σωστά τις λέξεις που τελειώνουν σε -εύω.

- 1.** Στο Κείμενο 1 υπάρχει η λέξη «πολύχρωμη». Από ποιες λέξεις αποτελείται;

πολύχρωμη

- 2.** Ενώνουμε τις λέξεις με τη σημασία τους.

Λέξη		Σημασία
άχρωμος	• •	κατάλογος χρωμάτων
χρωματιστός	• •	αυτός που έχει χρώμα
χρωματολόγιο	• •	δίνω χρώμα σε μια ζωγραφιά
αχρωματοψία	• •	αδυναμία αντίληψης των χρωμάτων
χρωματίζω	• •	αυτός που δεν έχει χρώμα

- 3.** Διαλέγουμε 2 λέξεις και γράφουμε προτάσεις στο τετράδιό μας.

- 4.** Ψάχνουμε τη λέξη **ανακύκλωση** σε έντυπο ή ηλεκτρονικό λεξικό και γράφουμε τι σημαίνει.

.....

.....

- 5.** Διαγράφουμε τη λέξη/λέξεις σε κάθε γραμμή, που δεν ανήκει/ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων.

ανακύκλωση ανακυκλώνω ανακατεύω ανακυκλώσιμος

απορρίμματα ρήματα απορριμματοφόρο απορία

περίεργος περιβάλλον περιβαλλοντικός περιβαλλοντολόγος

προστατεύω στάση προστασία προστατευτικός

6. Διαβάζουμε και συγκρίνουμε τα δύο κείμενα.

Η Φωτούλα είναι μια φώκια μικρούλα και χαρούμενη σαν παιδάκι. «Έλα να σε μάθω να πιάνεις ψαράκια», επιμένει η μανούλα. Μα η Φωτούλα είναι όλο τουμππίτσες και βουτίτσες, κρυφτούλι, κυνηγητούλι, χαδάκια και φιλάκια.

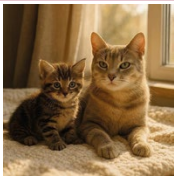
Η Φωτούλα είναι μια φώκια μικρή και χαρούμενη σαν παιδί. «Έλα να σε μάθω να πιάνεις ψάρια», επιμένει η μαμά. Μα η Φωτούλα είναι όλο τούμπες και βουτιές, κρυφτό, κυνηγητό, χάδια και φιλιά.

Νικόλαος Ανδρικόπουλος, *Η Φωτούλα αγαπούσε τα πλαστικά*, εκδ. Πατάκης (διασκευή)

- Τι παρατηρούμε;
- Πότε χρησιμοποιούμε υποκοριστικά;

7. Συμπληρώνουμε τον πίνακα με το υποκοριστικό κάθε λέξης, όπως στο παράδειγμα.

μπαλίτσα		μπάλα
		γάτα
		παπούτσι
βιβλιαράκι		
		χταπόδι

7.3 ΘαλαSOS;

8. Γράφουμε προτάσεις χρησιμοποιώντας μεγεθυντικά, όπως στο παράδειγμα.

(γαλανός) → Τα νερά στη Λευκάδα είναι καταγάλανα.

(λευκός)

(νόστιμος)

9. Παρατηρούμε και κυκλώνουμε τι κοινό έχουν οι λέξεις:

ψαρεύω

φυτεύω

κλαδεύω

• Γράφουμε κι άλλες λέξεις που τελειώνουν με τον ίδιο τρόπο.

.....

.....

10. Διαβάζουμε το παρακάτω απόσπασμα και κυκλώνουμε τα ρήματα. Στη συνέχεια, τα γράφουμε στη στήλη που ταιριάζουν.

Η Φωτούλα μαζεύει τα πλαστικά από τη θάλασσα, τα αποθηκεύει στο θαλασσόσπιτό της και η μαμά της τα «κλέβει» για την ανακύκλωση, γιατί σέβεται και προστατεύει το θαλάσσιο περιβάλλον.

-εύω	-έβω/-έβομαι

• Τι παρατηρούμε;

Τοποθετούμε τις λέξεις στη σωστή στήλη ανάλογα με την κατάληξή τους

11. Συμπληρώνουμε τα κενά με το γράμμα που ταιριάζει και τονίζουμε όπου χρειάζεται.

Το δελφίν... και το χταπόδ... έπαιζαν κρυφτ... πίσω από το φυτ... . Κάποια στιγμή, τους διέκοψε το άλογ... της θάλασσας, που ήθελε να παίξει κυνηγητ... . Του έκαναν το χατήρ... και ξεκίνησαν να παίζουν στο λεπτ... . Πόσο όμορφο παιχνίδι... είναι αυτό;

- Τι παρατηρούμε;

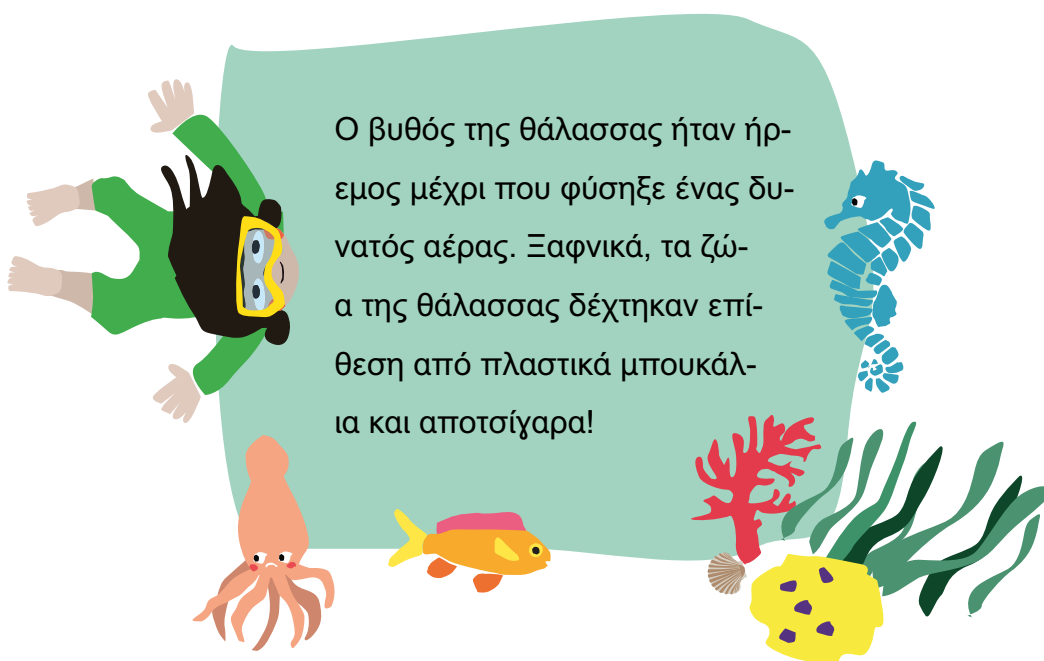

12. Συμπληρώνουμε το παρακάτω κείμενο με την κατάλληλη μορφή των λέξεων **ένας, μια/μία, ένα**.

..... φορά και καιρό ήταν φώκια που την έλεγαν Φωτούλα και προτιμούσε να παίζει με τα παιχνίδια, που έβρισκε στη θάλασσα. Τέτοια παιχνίδια ήταν το καπάκι πλαστικού μπουκαλιού, η άκρη από πλαστικό καλαμάκι και τα χερούλια πλαστικής σακούλας. ημέρα μπλέχτηκε σε όλα αυτά τα παιχνίδια, αλλά σώθηκε από ψαρά.

13. Διαβάζουμε το κείμενο και παρατηρούμε πότε το **ενωτικό (-)** χωρίζει σωστά τις συλλαβές. Στη συνέχεια, διορθώνουμε αυτές που είναι λάθος.

7.4 Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τον πλανήτη μας;

Ώρα για επανάληψη...

1. Εντοπίζουμε στο κρυπτόλεξο 6 λέξεις που σχετίζονται με το περιβάλλον.

Ι	Ν	Ι	Ω	Θ	Ο	Α	Λ	Μ	Κ	Ζ	Χ	Ξ	Ο	Ξ
Φ	Ω	Ε	Μ	Τ	Φ	Υ	Δ	Ε	Σ	Λ	Α	Λ	Χ	Φ
Ο	Ι	Κ	Ο	Λ	Ο	Γ	Ο	Σ	Χ	Σ	Τ	Α	Ρ	Ζ
Ι	Λ	Θ	Γ	Σ	Α	Ψ	Α	Ξ	Χ	Η	Ν	Τ	Γ	Π
Γ	Β	Ρ	Γ	Μ	Ν	Ω	Ν	Θ	Υ	Ε	Χ	Μ	Ξ	Ν
Π	Ε	Ρ	Ι	Β	Α	Λ	Λ	Ο	Ν	Κ	Φ	Ο	Μ	Η
Χ	Π	Υ	Ε	Ζ	Κ	Ρ	Ι	Σ	Φ	Π	Ρ	Σ	Ξ	Τ
Τ	Ε	Η	Ν	Π	Υ	Ν	Ο	Δ	Γ	Α	Δ	Φ	Ψ	Ρ
Π	Π	Θ	Θ	Τ	Κ	Λ	Υ	Υ	Ν	Ρ	Χ	Α	Χ	Ο
Ο	Γ	Σ	Κ	Ο	Λ	Χ	Ζ	Δ	Ρ	Υ	Ξ	Ι	Υ	Ρ
Ο	Τ	Ο	Κ	Α	Ω	Τ	Μ	Φ	Ι	Π	Ι	Ρ	Ε	Μ
Μ	Δ	Ζ	Η	Ζ	Σ	Ν	Ω	Λ	Η	Α	Μ	Α	Ξ	Μ
Σ	Ν	Α	Λ	Τ	Η	Π	Μ	Ε	Δ	Ν	Γ	Κ	Ψ	Κ
Ρ	Δ	Ν	Φ	Λ	Λ	Μ	Ε	Λ	Ι	Σ	Σ	Α	Ψ	Α
Η	Ε	Ν	Τ	Τ	Σ	Η	Α	Γ	Ε	Η	Ρ	Θ	Ι	Χ

Βρίσκουμε τις λέξεις του κρυπτόλεξου με μια μικρή βοήθεια

2. Συμπληρώνουμε τα ζευγάρια λέξεων με τρόπο ώστε να ταιριάζουν σε κάθε πρόταση.

- Στους μπλε κάδους τοποθετούμε τα (ανακυκλώσιμο υλικό).
- Η διαλογή των (διάφορα σκουπίδια) πραγματοποιείται από τα απορριμματοφόρα.
- Η επιλογή του (σωστός κάδος) γίνεται από τη διαφοροποίηση στα χρώματα.
- Για κάποια από τα σκουπίδια ξεκινά ένας νέος κύκλος ζωής, που θα προσφέρει σε όλους μας έναν πιο (καθαρός πλανήτης).
- Όλοι είμαστε υπεύθυνοι να ενημερωνόμαστε για τα οφέλη της ανακύκλωσης, προκειμένου να αναπτύσσουμε τη μας (περιβαλλοντική συνείδηση).

3. Συμπληρώνουμε τα κενά των προτάσεων με τα ρήματα των παρενθέσεων, ώστε να δηλώνουν ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον.

Αποφασίσαμε με τους φίλους και τις φίλες μας ότι όλο το καλοκαίρι

(μαζεύω) τα σκουπίδια από τις παραλίες.

Στην αυριανή συνάντηση, η πρόεδρος του χωριού (ενημερώνω) τους κατοίκους ποια υλικά ανακυκλώνονται.

Μέχρι το τέλος καλοκαιριού, οι μέλισσες (φτιάχνω) περισσότερο μέλι.

Κατά τη διάρκεια όλου του επόμενου μήνα, ο δήμος της περιοχής

(φυτεύω) 100 δέντρα.

Εάν συνεχίσουμε να καίμε τα δάση, μέχρι το 2035 (εξαφανίζομαι)

όλες οι μέλισσες.

Διαλέγουμε τη λέξη που ταιριάζει

4. Διαβάζουμε το κείμενο, βάζουμε διαλυτικά και τόνο όπου χρειάζεται.

Πριν από μερικές μερες σωσαμε ένα σκυλακι, το Σαινι, από έναν κυριο που δεν του φεροταν καλα. Από εκεινη την ημερα, κάθε πρωι που ξυπναω, πριν πιω το τσαι μου, το ταιζω χαιδευοντας το. Ένα απογευμα του Μαιου, καθως περπατουσαμε διπλα διπλα στη λαικη εγινε κατι τρομερο. Ο σκυλος μου εσκυψε κατω, δαγκωσε με τα δοντια του ένα κομματι ναυλον και το αφησε στον κιτρινοκαδο, που ηταν πλαι του. Τελικα, μπορουμε να σωσουμε τον πλανητη μας ολοι οσοι ζουμε σε αυτον!

5. Ακούμε το ηχητικό απόσπασμα και συμπληρώνουμε τα κενά με το επίθετο «ο πολύς», «η πολλή», «το πολύ».

Στην Ανακυκλούπολη, όπως καταλαβαίνετε, κάνουμε ανακύκλωση. Μικροί και μεγάλοι έχουμε ατομική ευθύνη και με αυτόν τον τρόπο τα σκουπίδια δεν είναι, γιατί έχουμε και χρησιμοποιούμε κάδους (μπλε και πράσινους). κόσμος, πριν μετακομίσει στην πόλη μας, δεν ήξερε για την πόλη μας και το όραμά της και γι' αυτό κάναμε εκστρατείες.

7.4 Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τον πλανήτη μας;

6. Συμπληρώνουμε τα κενά με τις μορφές των ουσιαστικών στις παρενθέσεις.

Πριν τη βροχή, τα σύννεφα του (ουρανός) είναι πυκνά.

Οι (γεωπόνος) συμβουλεύουν τους (αγρότης) για τις καλλιέργειές τους.

Στη συνάντηση των (δήμαρχος) αποφασίστηκε να παρθούν μέτρα κατά της μόλυνσης από καυσαέρια.

Χθες, στα γενέθλια της Μαρίας, έγινε μία συγκέντρωση των (φίλος) της μετά από πολύ καιρό.

Το συνέδριο ήταν μία ευκαιρία συνάντησης των (οικολόγος) της χώρας.

Ένας από τους (θείος) μου ασκεί για πολλά χρόνια το επάγγελμα του (ταχυδρόμος).

7. Συμπληρώνουμε όπως το παράδειγμα.

άσπρος = ασπρούλης παιχνίδι = παιχνιδάκι

πατέρας = σκούπα =

αδελφός = τετράδιο =

ψωμί = μικρός =

σκάλα = γλυκός =

8. Φτιάχνουμε φράσεις αντιστοιχίζοντας τις λέξεις των δύο στηλών.

του γελαστού	•	•	δρόμοι
η γαλάζια	•	•	νύχτας
οι καθαροί	•	•	χρώματα
των δυνατών	•	•	σημαία
της σκοτεινής	•	•	ήχων
τα ζωνηρά	•	•	παιδιού

Εντοπίζουμε και
διορθώνουμε τα λάθη

9. Ολοκληρώνουμε τις προτάσεις, ώστε να δείχνουν επιθυμία, ευχή ή σχεδιασμό.

Εύχομαι

Οι μαθητές της Γ' τάξης θέλουν

Η Νισά σχεδιάζει

Ο Δημοκράτης επιθυμεί

Γράφουμε ψηφιακά

10. Η Άννα, η **Αννακύκλωση, έκανε κατά λάθος ανακύκλωση κάποιων γραμμάτων στις παρακάτω λέξεις. Μπορούμε να τη βοηθήσουμε;**

περ....βά....ον, ανακ....κλ....ση, ρ....ποι, προστατ....ω, μέλι....α, κλέ....ω, χρ....ματιστό,
των οικ....λόγ...., δεντροφυτ....ω

11. Τώρα, στο τέλος της ενότητας, μπορώ:

	Πολύ Καλά	Καλά	Δύσκολα
να χρησιμοποιώ λέξεις σχετικές με το περιβάλλον,			
να δηλώνω το μέλλον με διάφορους τρόπους,			
να χρησιμοποιώ προτάσεις που δείχνουν επιθυμία, ευχή ή σχεδιασμό,			
να γράφω σωστά ρήματα που τελειώνουν σε -εύω,			
να γράφω σωστά το επίθετο «ο πολύς», «η πολλή», «το πολύ», ανάλογα με το ουσιαστικό που συνοδεύουν.			

εξασκουμαστε λίγο ακόμα

- 1. Παίζουμε με τη φωνή μας! Διαβάζουμε φωναχτά το κείμενο και προσπαθούμε να δείξουμε πώς αισθάνονται τα πρόσωπα που συμμετέχουν στους διαλόγους.**

Μόλις φτάσαμε στο σπίτι που μας είχαν καλέσει και είδε τη Χριστίνα, ο Φίλιππος έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Εκείνη του είπε:

- Α! γειά σου! Τι κάνεις;

- Γνωριζόσαστε; ρώτησε η Άννα.

- Πάμε στο ίδιο σχολείο, χαμογέλασε η Χριστίνα. Είμαστε στην ίδια τάξη αλλά σ' άλλο τμήμα.

Ο Φίλιππος έμεινε ακίνητος, χωρίς να μιλάει και η Χριστίνα φαίνεται στενοχωρήθηκε που τον είδε να στέκεται έτσι σαν άγαλμα και τα μάγουλα της έγιναν κατακόκκινα. Η μαμά της την είδε και είπε:

- Χριστίνα, μ' αυτή τη χοντρή μπλούζα που φόρεσες άρχισες να ζεσταίνεσαι. Δεν πας να βάλεις τίποτα πιο ελαφρύ;

- Ουφ, καλέ μαμά, πια! και νευρίασε και κοκκίνισε κι άλλο.

Λότη Πέτροβιτς- Ανδρουσοπούλου, *Σπίτι για πέντε*, εκδ. Πατάκης

- 2. Συμπληρώνουμε τον πίνακα.**

Παρόν	Παρελθόν συχνά ή με διάρκεια	Παρελθόν χωρίς διάρκεια
χάνεται		
		αγάπησα
	κεντούσαν	
		ντύθηκε
κοιμάσαι		

- 3. Υπογραμμίζουμε τα ρήματα που δηλώνουν ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον συχνά ή με διάρκεια.**

Αύριο θα βρέχει συνεχώς και δεν ξέρω πώς θα περπατήσω μέχρι το σχολείο.

Φέτος θα πάμε διακοπές στην Ικαρία και θα κολυμπάμε όλη τη μέρα.

Την Καθαρή Δευτέρα θα πετάξω χαρταετό με τη φίλη μου!

Σε λίγες μέρες θα ξεκινήσω μαθήματα μπαλέτου και θα κουράζομαι πολύ.

Μέχρι τον Ιανουάριο θα έχει χιονίσει πάρα πολύ.

Βιάσου! Δεν θα τρέχουμε συνεχώς να προλάβουμε το λεωφορείο!

4. Ακολουθούμε το παράδειγμα και συμπληρώνουμε τον πίνακα.

Ρήμα στο παρόν	Ρήμα στο παρελθόν χωρίς διάρκεια	Ρήμα που αρχίζει στο παρελθόν και τελειώνει στο παρόν	Ρήμα που έχει αρχίσει στο παρελθόν, πριν κάτι άλλο.
παίζω	έπαιξα	έχω παίξει	είχα παίξει
	χόρεψες		
		έχει ποτίσει	
			είχαμε χαθεί
ντύνονται			

5. Συμπληρώνουμε τα κενά με το ουσιαστικό «γιαχιά» στη σωστή του μορφή.

Η μου φτιάχνει τις πιο νόστιμες πίτες.

Όλες οι συνταγές της είναι γραμμένες σ' ένα τετράδιο.

Τα εγγόνια έχουν αδυναμία στις.....

Πήρα μαζί μου τη, για να βγούμε βόλτα στην αγορά.

Οι είναι τα αγαπημένα πρόσωπα των εγγονιών.

Οι συμβουλές των είναι πολύτιμες!

Οι παππούδες και οιέχουν αδυναμία στα εγγόνια τους.

6. Σχηματίζουμε τις λέξεις σε -οντας και -ώντας, που απαντούν στο ερώτημα «πώς».

ψάχνω =

γελώ =

χτυπώ =

ποτίζω =

χαρίζω =

ζωγραφίζω =

τραγουδώ =

χαιρετώ =

7. Υπογραμμίζουμε τα τροπικά επιρρήματα και κυκλώνουμε τα ποσοτικά.

- Το καλοκαίρι συναντάς τυχαία φίλους και φίλες στην παραλία.
- Περπατάει διαρκώς και γρήγορα μέσα στο δάσος, γιατί του αρέσει η φύση.
- Χθες βράδυ, δεν κοιμήθηκα καθόλου, εξαιτίας της ζέστης.
- Το καλοκαίρι πηγαίνει λίγο στη θάλασσα και μετά κάθεται για πολλές μέρες στο βουνό.

8. Συμπληρώνουμε τα κενά με τις αντίθετες λέξεις.

Τα παιδιά μιλούσαν (δυνατά), καταστρώνοντας το επόμενο σχέδιο σωτηρίας της γης. Οι μεγάλοι, βλέποντας τα παιδιά να προσπαθούν να σώσουν τη γη, έτρεξαν (αργά) να αναλάβουν δράση. Άρχισαν να νιώθουν (ευχάριστα), βλέποντας τη γη να αρρωσταίνει και συμφώνησαν (δύσκολα) αυτή τη φορά, πως θα την προστατεύουν.

9. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις των δύο στηλών.

πολύς •

πολλή •

πολύ •

- διάβασμα
- βροχή
- αλάτι
- λάδι
- χυμός
- τροφή
- κόσμος
- φαγητό
- κρέας

10. Δημιουργούμε σύνθετες λέξεις.

πηγαίνω + έρχομαι =
ανεβαίνω + κατεβαίνω =
γαλάζιος + πράσινος =
κίτρινος + μαύρος =
ντομάτα + σαλάτα =
τσίχλα + φούσκα =
ήλιος + σπόρος =

11. Συμπληρώνουμε τα κενά με **αί** ή **έ**.

ανεβ___νω

κατεβ___νω

δ___νω

πηχ___νω

μ___νω

αρρωστ___νω

πλ___νω

βγ___νω

ζεστ___νω

12. Τονίζουμε τις τετρασύλλαβες λέξεις και στη συνέχεια τις χωρίζουμε σε συλλαβές. Σε ποια θέση δεν μπορεί να μπει ο τόνος στις λέξεις αυτές;

	1 ^η συλλαβή	2 ^η συλλαβή	3 ^η συλλαβή	4 ^η συλλαβή
Α' ομάδα				
πουκαμισο				
πλυντήριο				
φιλοξενος				
Β' ομάδα				
καταπινω				
καθαρίζω				
μαξιλαρι				
Γ' ομάδα				
καταπατω				
τηλεφωνω				
αναπολω				

Ενότητα 4

Σελίδα	Πηγή
--------	------

13	Κροντηρά, Λ. 2003. <i>Ελάτε να παίξουμε μέσα στο χρόνο</i> . Αθήνα: Φυτράκης.
----	---

Ενότητα 5

Σελίδα	Πηγή
--------	------

23	Μάχος, Κ. 2019. <i>Ο ονειροταχυδρόμος</i> . Αθήνα: Πατάκης.
----	---

Ενότητα 6

Σελίδα	Πηγή
--------	------

46	Ιντζίδης, Ε. Υπό δημοσίευση. <i>Ιστορίες της σχολικής τάξης</i> .
----	---

Ενότητα 7

67	Ανδρικόπουλος, Ν. 2020. <i>Η Φωτούλα αγαπούσε τα πλαστικά</i> . Αθήνα: Πατάκης.
----	---

Επαναληπτικές ασκήσεις

74	Πέτροβιτς - Ανδρουτσοπούλου, Λ. 1987. <i>Σπίτι για πέντε</i> . Αθήνα: Πατάκης.
----	--

Ενότητα 4

Σελίδα	Πηγή
11	α. «Τάβλι», <i>Wikimedia Commons</i> , Wikimedia Foundation, 6/3/2013. https://w.wiki/FPpS δ. «Σκάκι», <i>Wikimedia Commons</i> , Wikimedia Foundation, 15/6/2016. https://w.wiki/_neDa ε. "Draughts program on a Ferranti Mark 1", <i>Wikimedia Commons</i> , Wikimedia Foundation, 15/6/2016. https://w.wiki/_neDC στ. "A Time Crisis II light gun arcade game", <i>Wikimedia Commons</i> , Wikimedia Foundation, 15/6/2016. https://w.wiki/_neDH

Ενότητα 6

Σελίδα/ες	Πηγή
44-45	Εικόνες τεχνητής νοημοσύνης
49	Εικόνες: Αρχείο Τριαντάφυλλου Βαϊτση

Ενότητα 7

Σελίδα/ες	Πηγή
67	Εικόνες τεχνητής νοημοσύνης

Από το Shutterstock (www.shutterstock.com) έχουν αντληθεί οι εικόνες στις σελίδες: σελίδες: 11 (εικόνες β και γ), 15, 25, 30, 35, 37, 54, 55.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΩΝ: τα κείμενα, στα οποία δεν αναφέρεται κάποιος/α συγγραφέας ή κάποιοι/ες συγγραφείς, έχουν δημιουργηθεί από τη συγγραφική ομάδα. Επίσης, όλες οι λεξιλογικές και γραμματικές ασκήσεις έχουν σχεδιαστεί από τη συγγραφική ομάδα.

